

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

3^E JAARGANG

WOENSDAG 13 MAART 1918

No. 115

INHOUD

	Blz.
HET BUURSENSCHE ZOUT EN WIE HET ONTGINNEN ZAL....	221
De Twentsche Katoen-Industrie in 1917.....	222
Een Nominalistische Alarm-Kreet en Utopie? door H. W. C. Bordewijk	224
De Scheepvaartweg Groningen-Lemmer door U. G. Schilthuis	225
Het Nieuwe Octrooi der Nederlandsche Bank	226
Verhoogde Spoorweggoederentarieven h. t. l. en elders....	228
Een Welstandsgrens te Leeuwarden.....	229
AANTEKENINGEN:	
De Katoenvoorraden in Engeland	229
Levensverzekering in dienst van het Vaderland	230
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	230
MAANDCIJFERS:	
Productie der Kolenmijnen	230
Nederlandsche Handelsstatistiek	231
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	232—239
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

Secretaris-Redacteur: G. E. Huffnagel.

Secretariaat: Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.
Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: Economisch Instituut.
Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 12,—. Buitenland en Koloniën f 14,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: Nijh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

11 MAART 1918.

Hoewel de geldmarkt in de laatste dagen merkbaar
ruimer is, komt dit niet tot uitdrukking in de note-
ringen van de prolongatiekoers. Sedert de stortingen
op de nieuwe staatsleening blijft er dagelijks veel
vraag naar prolongatiegeld bestaan, zoodat de note-
ringen ongeveer op hetzelfde niveau blijven en alleen
particulier disconto van de ruimer wordende geld-
markt kan profiteren.

Voor prima wissels bestond goede vraag. De rente
liep dan ook terug en flinke posten werden tot
2½ pCt. afgesloten. Een enkelen dag konden bedragen
zelfs à 2½ pCt. plaatsing vinden.

De prolongatienoteeringen waren afwisselend
4¼ en 4½ pCt.

De stemming op de wisselmarkt was weder luste-
loos. Nu de koersen slechts betrekkelijk geringe
schommelingen vertoonen is de aantrekkelijkheid
voor de speculatie verdwenen. Bovendien zijn er ver-
schillende belangrijke hausse posities. Een rijzing
blijft echter uit; een reële grond voor belangrijke
dalingen is er echter evenmin, zoodat algemeen een
afwachtende houding aangenomen wordt en omzetten
uiterst beperkt zijn.

HET BUURSENSCHE ZOUT EN WIE HET ONTGINNEN ZAL.

Een medewerker schrijft:

Zooals aan den lezer van dit tijdschrift bekend is
heeft de Rijksopsporingsdienst van Delfstoffen in het
Geldersch-Overijselsche-grensgebied diepboringen ver-
richt waarbij zoutlagen gevonden werden. Ook te
Burse (O. van Haaksbergen) geschiedde in 1911
eene boring waarbij men zout aantrof. Uitvoerig zijn
de geologische bijzonderheden van het Rijksonder-
zoek te vinden in het opstel van Professor van Baren
op pag. 711 van den vorigen jaargang der E. S. B.
In het kort willen wij in herinnering brengen, dat te
Burse op omtrent 275 meter een zoutlaag aange-
boord werd van geringere dikte, die door onder-
grondsche waterstroomen gedeeltelijk in oplossing
gekomen is. Ontginning hiervan zou moeten geschie-
den door uitlooging van de opgepompte pekel.

De Rijksopsporingsdienst was niet de pionier ge-
weest van de nasporing naar zout in Oost-Nederland.
Vóór dat hij in 1909 het boorijzer bij Winterswijk
plantte had van particuliere zijde reeds onderzoek
plaats gevonden. De groep — door enkele zoutzieders
gevormd, — die men verder in dit artikel als N.V.
Nederlandsche Zout-Industrie zal terugvinden, en die
wij gemakshalve reeds dien naam willen geven, komt
de eer toe de eerste diepboring in ons land naar zout
te hebben doen verrichten, bij Eibergen (Z. van
Haaksbergen) in 1902. Op 751 M. werd de boring
gestaakt en schoon aldaar geen zout aangeboord werd,
zoo was het resultaat van dit onderzoek toch van
grootte betekenis voor de geologische kennis van het
gebied. Toen nu de oprichting van den Rijksdienst
volgde en daarmee de gelegenheid benomen was het
particulier onderzoek voort te zetten, bood de N. Z. I.
de vrucht harer onderzoekingen kosteloos aan de
Regering aan op voorwaarde geregeld bekend ge-
maakt te zullen worden met de vorderingen van het
Rijksonderzoek. Deze voorwaarde werd aanvaard.

Toen in 1909 nu zout te Winterswijk aangeboord
werd, vroeg de N. Z. I. onmiddellijk concessie voor
de ontginning van het daargelegen gebied. Bij Win-
terswijk werden aanzienlijke zoutlagen gevonden,
waarvan de ontginning door schacht-mijnbouw zal
moeten geschieden. De Minister deed nog geen stap-
pen en nadat in 1911 de resultaten van Burse bekend
geworden waren, werd de wenschelijkheid overwogen
aan de N. Z. I. concessie te geven voor het zoutgebied

aldaar — hetwelk een zelfstandig complex vormt — aldus het oneindig rijkere perceel nabij Winterswijk in afwachting te behouden van latere beslissingen ter zake beginselen van mijn-ontginning. De zaak bleef slepende, schoon de N. Z. I. zich diligent toonde, totdat een oppositie, welke allengs zich gevormd had, agressief werd door het indienen van een officieele aanvragen om concessie-verleening voor Buurse.

Zooals ieder weet, komt de grondstof voor het zout, dat h. t. l. gezieid wordt, uit het buitenland. In het bedrijf der zoutziederij doet zich het verschijnsel voor, dat de productiekosten bij het kleinbedrijf te zwaar drukken, zoodat men dan ook waarneemt, dat de kleinere raffineurs langzamerhand verdwijnen, een omstandigheid, die van economisch standpunt niet kan worden betreurd. Men begrijpt, dat eene ongerustheid zich vormde bij de zwakste broeders in het vooruitzicht van de mededinging van het saline-werk, dat de concessie-houder van Buurse, zou kunnen oprichten.

Na het indienen der aanvraag vorengenoemd voelde de N. Z. I. zich genoopt nu ook officieele stappen te doen en van haar volgde een concessie-aanvraag voor hetzelfde terrein in Maart 1916. Het gevolg was, dat in Februari d. a. v. een wetsontwerp ingediend werd strekkende om aan de N. Z. I. gelegenheid te geven het zout bij Buurse uit den bodem te halen.

De directeur van den Rijksopsporingsdienst en verdere Regeeringsadviseurs hadden verklaard, dat mijnbouw te Buurse niet mogelijk is en het oppompsysteem zou moeten worden toegepast. Op deze wijze kan spoedig pekkel ter beschikking zijn. De noodzaak beschikbaar zout in handen te krijgen was allengs klemmend geworden, immers door den oorlogstoestand zag het land zich nagenoeg geheel voor de bevoorradiging met zout, ruw of geraffineerd, op Duitschland aangewezen, hetgeen terugslag vond in het quantum, dat wij konden verkrijgen en den prijs dien men ons liet betalen. De Minister wenschte het risico niet te aanvaarden het bedrijf in eigen handen te nemen en koos den vorm van een overeenkomst met de N. Z. I.

Bij deze overeenkomst, waartoe de Minister in het bovengenoemde westontwerp gemachtigd werd, verkreeg de N. Z. I. het recht van ontginning van het Buursensche zout, waartegen de Staat mede-aandeelhouder zou worden, in een zekere verhouding in dit bedrijf; deelen zou in het super-dividend; de Minister in gevolge de statuten goedkeuring zou hebben te hechten aan onderscheidene handelingen van de vennootschap; en, ten einde de gelegenheid te openen terug te komen op de keuze van staatsexploitatie of niet, de Staat nog het recht verkreeg na verloop van zestien jaren de nog niet te zijnen name staande aandelen te naasten.

Aldus kwam het ontwerp in openbare behandeling. De debatten schenken duidelijk de overtuiging, dat de consequenties, welke het toekennen der beschikking over het Buursensche zout aan de zieders waaruit op dat tijdsmoment de N. Z. I. bestond, voor een aantal andere in Nederland bedrijf-uitoefenende zieders hoogst waarschijnlijk zou hebben, den woordvoerders in de Kamer voor oogen stonden. Op grond hiervan werd de wenschelijkheid van Staats-exploitatie te berde gebracht, principieele gevoelens stonden hierbij op den achtergrond. Het wetsontwerp werd verworpen met overgroote meerderheid.

De behandeling in de Kamer heeft er zeer sterk blijk van gegeven — het werd door een der leden volmondig erkend, — dat beslist moest worden in eene aangelegenheid, die men niet in haar geheel overzag. Dat het beginsel der Staatsexploitatie bij de bespreking slechts ter wille der omstandigheden werd aangevoerd is hieruit duidelijk, dat een Staatsbedrijf, hetwelk economisch gedreven wordt, de kleine ziederijen niet minder in het nauw brengt en dus voor hetgeen de kern van de kritiek vormde geen remedie kan zijn.

De Kamer heeft blijk gegeven niet ten volle doorzongen geweest te zijn van de wenschelijkheid om droeven in onze macht ligt, binnen niet te langen tijd aan onze afhankelijkheid van het buitenland ten aanzien van zout perken te stellen, waarom dan ook het landsbelang niet te duur betaald zal zijn voor het verkrijgen van onontbeerlijk zout de bestaanskans te decimeeren van een aantal bedrijfjes, die te klein zijn voor een rendabel bedrijf.

De nijpende omstandigheden hebben na de schipbreuk in Mei 1917 gevoerd tot besprekingen tusschen de bij de behandeling genoemde geïnteresseerden waarvan het resultaat is, dat de Minister nu komt met hetzelfde plan als in Febr. 1917 met dit verschil, dat blijkens de Memorie van Toelichting de N. Z. I. thans ook in zich sluit de zoutzieders, die door het indienen van aanvragen blijk hadden gegeven belang te hebben bij de voorgenomen vestiging van het bedrijf te Buurse. Voorts meent het ontwerp aan een verder bezwaar van de Kamer tegemoet te komen, door thans het winstaandeel van den Staat onder bepaalde omstandigheden aanmerkelijk te verhoogen. Overigens heeft de Minister het ontwerp gelaten zooals het was en naar wij meenen heeft hij de wezenlijke bezwaren van de Kamer met wat gewijzigd is, opgeruimd.

Kan men nu met den loop van zaken tevreden zijn? Het is van vitaal belang, dat wij het zout binnen de grenzen gaan winnen, het is dus te hopen, dat het ontwerp wet wordt. Maar kan het land zich gelukkig prijzen met de organisatie, die dan als ontginner zal optreden? Een veel-slachtig verbond van personen, die onderling concurrenten zijn en zolang geen andere organisatie van deze bedrijfstak gevonden wordt ook zullen blijven. Is daarvan te verwachten, dat met inzet van alle kracht en alle kennis het land geholpen wordt aan wat de verbruiker begeert: goedkoop zout, hoe eerder hoe liever?

Het is nu zoo wat een jaar later, dat de Kamer zich ten tweeden male in het openbaar gaat bezighouden met de wijze waarop men het zout van Buurse dienstbaar zal maken. Inmiddels zijn de materialen noodig voor den bouw van een pompwerk en saline te Buurse aanzienlijk in prijs gestegen, is bovendien niet uitgesloten, dat ten deele de aanschaffing voor het oogblik op nog ernstiger moeilijkheden zal stuiten, terwijl de tegenkanting, die het voorstel — het werk op te dragen aan wie daarvoor initiatief en bekwaamheid toonde — ondervond, ten einde het gevaar van particuliere schade af te wenden, ten slotte geleid heeft tot eene oplossing, waarbij het de vraag is, of niet het algemeen belang het gelag betaalt.

DE TWENTSCHE KATOEN-INDUSTRIE IN 1917.

Voor iemand, die belang stelt in het welzijn van de Twentsche katoen-industrie of die, zooals schrijver dezes, bij deze industrie betrokken is, is het een sombere bezigheid om een overzicht van den gang van zaken in deze industrie over het afgelopen jaar samen te stellen. Het groote gebrek aan grondstoffen, waarop reeds vroeger (E. S. B. pag. 712/3, Jaargang 1917) gewezen is, is steeds erger geworden, de aanvoer van de ruwe katoen uit Amerika en de katoenen garens uit Engeland is steeds verminderd en gedurende het laatste kwartaal van 1917 zelfs geheel opgehouden. Volgens de Nederlandsche Statistiek heeft n.l. de netto invoer van ruwe katoen bedragen in:

1913.....	36.177.000 K.G.
1914.....	29.112.000 „
1915.....	39.927.000 „
1916.....	38.000.000 „
1917.....	9.887.812 „

Het cijfer voor 1916 is slechts globaal en er mag in dit verband nog wel eens op gewezen worden, dat in de jaarcijfers over 1916, gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek op 20 December

1917, de in- en uitvoercijfers (pag. 219 e. v.) voor 1916 nog niet voorkomen.

Voor de katoenen garens is het m. i. juist voor 1915 en 1916, toen de uitvoer vrijwel uitsluitend uit Engeland plaats had, de Engelsche uitvoercijfers te nemen en voor 1913, 1914 en 1917 de Nederlandsche invoercijfers. Men vindt dan de volgende invoeren van katoenen garens in Nederland:

1913.....	38.031.000	K.G.
1914.....	31.310.000	"
1915.....	27.094.800	"
1916.....	29.129.000	"
1917.....	16.755.900	"

Hieruit blijkt dus duidelijk, dat voor beide artikelen de invoer over 1917 ver van voldoende was en dat vooral de invoer van ruwe katoen zeer gering is geweest. Wel waren de voorraden in de spinnerijen op 1 Januari 1917 vrij belangrijk, doch deze zijn thans geheel verdwenen en de totaal-productie van de Nederlandsche spinnerijen over 1917 heeft zeker minder dan 40 pCt. bedragen van die over het voorafgaande jaar. Hierdoor is het gebrek aan garens voor de weverijen, dat door den zeer verminderden invoer van Engelsche garens toch al groot was, nog veel nijpender geworden, zoodat alle katoenweverijen hare productie gedurende het tweede halfjaar 1917 dan ook belangrijk hebben moeten inkrimpen. Op het oogenblik staan de spinnerijen al sedert eenigen tijd vrijwel geheel stil, terwijl de meeste weverijen bezig zijn den kleinen voorraad garens, dien zij nog hebben, op te werken. Enkele weverijen hebben wegens garengerebheid reeds stil moeten zetten en dit aantal zal zeker gedurende de komende weken nog belangrijk toenemen, terwijl men wel moet vreezen, dat tegen einde Maart of begin April a.s. het grootste gedeelte van de Twentsche fabrieksbevolking, die totaal uit meer dan 26.000 textielarbeiders bestaat, werkeloos zal worden. De meeste fabrieken hebben dezen fatalen termijn nog wat gerekend door haar werktijd op ongeveer de helft terug te brengen en bovendien het aantal weefgetouwen, dat door één wever bediend werd, eveneens te verminderen. Men mag dan ook gerust aannemen, dat de productie der meeste katoenweverijen gedurende de laatste maanden niet meer dan $\frac{1}{4}$ van de normale productie heeft bedragen.

Hierdoor zijn natuurlijk de bedrijfskosten enorm gestegen, vooral omdat er, na overleg met het Koninklijk Nationaal Steuncomité en de Twentsche Gemeentebesturen, een steunregeling is ingevoerd, waardoor de arbeiders in de textielindustrie, die werkeloos zijn of korten tijd werken, toch van een zeker minimum-loon zijn verzekerd. Van dezen steun wordt 10 pCt. betaald door de betrokken gemeenten, 33 pCt. door het Koninklijk Nationaal Steuncomité en de overige 57 pCt. door de werkgevers; dit bedrag zal bij het totaal tot stilstand komen van de industrie zeker wel ongeveer f 250.000 per week kunnen worden. Vermeerdert men dit met de vaste bedrijfskosten, die zeker grooter zijn en die bovendien geheel ten laste van de werkgevers komen, zoo krijgt men eenigszins een denkbeeld van de enorme bedragen, die er mede gemoeid zijn, wanneer een bloeiende en vooruitgaande industrie stil komt te liggen tengevolge van de economische moeilijkheden, die de wereldbrand ook voor de neutralen brengt.

Tevens blijkt hieruit het groote nationale belang, dat er met dergelijke industrieën gemoeid is en moet men maar hopen, dat er, behalve voor de voedselvoorziening, ook voor den invoer van grondstoffen uit de geallieerde landen spoedig weer een regeling getroffen kan worden. Het is bovendien zeer jammer, dat zulks niet vroeger is kunnen geschieden, omdat de benodigde laadruimte voor deze grondstoffen zoo gering is in verhouding tot de capaciteiten van de Nederlandsche reederijen, in tegenstelling met de voorziening van meel, granen, enz., waarvan zulke veel grotere hoeveelheden noodig zijn.

Ook voor de toekomst is een dergelijke bedrijfs-

stagnatie voor elke industrie natuurlijk zeer nadeelig, vooral voor een export-industrie als de Twentsche katoen-industrie. Ofschoon nauwkeuriger cijfers daaromtrent ontbreken, mag men wel aannemen, dat in normale jaren $\frac{2}{3}$ van de in Twente gefabriceerde goederen voor uitvoer waren bestemd. De uitvoeren voor geheel Nederland hebben bedragen in:

1913.....	37.637.000	K.G.
1914.....	34.220.000	"
1915.....	33.121.000	"
1916.....	27.888.000	"
1917.....	6.711.000	"

terwijl men gerust mag aannemen, dat deze cijfers over 1918 nog veel sterker zullen verminderen. Zelfs als er spoedig weer nieuwe aanvoer van grondstoffen zou komen, zullen de meeste fabrieken wel eerst aan de binnenlandsche vraag naar manufacturen, die natuurlijk zeer groot is, moeten voldoen en zal er voorloopig wel weinig overblijven om te exporteeren. Men mag dus wel aannemen, dat er zelfs bij voldoende aanvoer van grondstoffen nog geruime tijd over heen zal gaan, voordat de Twentsche exporteurs van manufacturen hun oude relaties weer op voldoende wijze zullen kunnen voorzien. Juist waar het dikwijls zoo vele jaren duurt, alvorens men een goede exportorganisatie heeft opgebouwd en waar toch ook van een economisch standpunt een bloeiende export-industrie met alles wat daarbij behoort van groot belang voor elk land is, is zulks dubbel te betreuren. Vooral hier is zulks het geval, waar thans reeds de Twentsche katoentjes op verschillende markten in het Verre Oosten door de Japansche fabrikaten worden verdrongen. De Engelsche Regeering heeft gedurende den geheelen oorlog getoond het groote belang van de textielindustrie in Lancashire op juiste waarde te schatten, door zoowel voor den aanvoer van de grondstoffen, alsook voor het vervoer der manufacturen steeds scheepsruimte beschikbaar te stellen, zoodat dan ook de uitvoeren van katoenen manufacturen in Engeland zelfs in 1917 nog veel grooter zijn geweest dan men algemeen had verwacht.

Volgens de opgaven van den „Board of Trade” hebben deze uitvoeren bedragen:

Katoenen Garens:

1912.....	243.954.300	lbs.	£ 16.223.235
1913.....	210.175.500	"	" 15.007.017
1914.....	178.527.800	"	" 11.973.056
1915.....	188.178.700	"	" 10.312.924
1916.....	172.192.800	"	" 13.432.761
1917.....	133.153.400	"	" 16.708.035

Katoenen Manufacturen:

1912.....	6.912.625.800	yards	£ 91.628.953
1913.....	7.075.558.400	"	" 97.829.623
1914.....	5.735.854.700	"	" 79.182.763
1915.....	4.748.904.600	"	" 64.702.574
1916.....	5.255.503.900	"	" 88.793.778
1917.....	4.979.076.900	"	" 112.787.619

Van katoenen garens, waarvan zelfs in gewone jaren hoogstens 15 pCt. der Engelsche productie wordt uitgevoerd, zijn deze cijfers van minder belang, doch van manufacturen blijft de uitvoer van Engeland nog altijd zeer belangrijk en behoeft de Engelsche textiel-industrie, in tegenstelling met hare Nederlandsche concurrente, nog niet te vreezen, dat hare artikelen op de overzeesche markten door die van andere landen worden verdrongen. Als in dezen toestand dus niet spoedig verbetering komt en de invoer van ruwe katoen en garens niet binnenkort hervat zal kunnen worden, zal het later voor de exportweverijen in Twente steeds moeilijker worden de oude connecties weer op te vatten en de overzeesche markten opnieuw voor haar artikelen te interesseeren.

Waar de binnenlandsche afzet in een klein land als het onze steeds beperkt blijft en de meeste landen op het Europeesche vasteland door hooge tolmuren den invoer van katoenen manufacturen uit Nederland steeds onmogelijk hebben gemaakt, is de exporthandel voor de uitbreiding van de industrie geheel onont-

beerlijk en is het dus zeker te hopen, dat deze spoedig weer opgevat zal kunnen worden.

Ook is herleving der productie dringend noodig voor de binnenlandsche behoefte aan manufacturen. Wel schijnen over het algemeen de voorraden nog zeer groot te zijn, doch uit den aard der zaak zijn er altijd artikelen, waarvan dit niet het geval is, terwijl als steeds bij afnemende voorraden natuurlijk de kettinghandel welig tiert en de prijzen dikwijls veel hooger worden opgevoerd dan wel noodig is. Men kan daartegen wel allerlei maatregelen nemen en trachten door meer of minder ruw in te grijpen deze prijsopdriving te voorkomen, doch zulks blijft toch steeds lapwerk en een billijke voorziening van manufacturen voor de binnenlandsche behoefte is alleen mogelijk, als er werkelijk weer gefabriceerd kan worden en de daarvoor benodigde grondstoffen dus niet langer ontbreken.

Men kan dan ook gerust zeggen, dat de vooruitzichten voor de Twentsche katoenindustrie al zeer somber zijn en dat men daar dagelijks het tot stand komen van de scheepvaartovereenkomst met Amerika en Engeland en een gunstigen afloop van het daarbij noodige overleg met Duitschland met ongeduld verbeidt, daar alleen dan misschien weer nieuwe aanvoer van grondstoffen mogelijk zal zijn. J. G.

EEN NOMINALISTISCHE ALARM-KREET EN UTOPIE?

De heer G. M. Boissevain heeft mij de eer aangedaan in de kolommen van dit tijdschrift onder bovenstaanden titel (doch zonder het vraagteken) eenige contra-beschouwingen te leveren naar aanleiding van mijn bespreking van prof. Verrijn Stuart's oratie over de toekomst van het goud, welke ik in het Februari-nummer van de Economist ten beste gaf. Hoewel in het algemeen geen vriend van anti-critiek en daardoor aanvankelijk voornemens tot het artikel van den heer Boissevain, dat ik met even groote belangstelling als geringe instemming las, het zwijgen te doen, meen ik toch, dat een ingetoomd weerwoord niet mag ontbreken, vermits zijn uitblijven allicht verkeerd zou kunnen worden uitgelegd. Voorop ga een loyale erkenning van het goed recht van het afwijkend wetenschappelijk standpunt des heeren Boissevain. Te meer hecht ik aan deze vooropstelling, omdat blijkbaar het temperament van mijn hooggeschatten opposant de termen „alarmkreet”, „dweepen met antimetallistische theorieën” en „een gevaarlijk spel drijven” uit zijn overigens welversneden pen heeft doen vloeien, algader appreciaties, die den lezer van dit tijdschrift onder den indruk zouden kunnen brengen, dat wetenschappelijke onbevangenheid en nuchterheid, of althans het ernstig streven daartoe, mij bij het concipiëren van mijn Economist-artikel zouden hebben begeven. Al neem ik gaarne a priori aan, dat het vestigen van zoodanigen indruk niet is beoogd, zoo moet ik mij toch tegen zijn mogelijk ontstaan vereren, en zulks te meer, waar ik mij overtuigd houd, dat met het woord „alarmkreet” het oordeel over mijn betoog niet is uitgeput.

Het streng-theoretisch bewijs van de gouddepreciatie — iets anders dan het meten van haar graad — gelijk dat met eenvoudige gebruikmaking van de wetten van voorraad en behoefte in prof. Stuart's oratie werd geleverd, heeft de heer Boissevain niet ontzenuwd. Wat de toekomst aangaat, zijn wij ons ten volle bewust van het gevaar, dat voorspellen aankleeft op alle gebied, dus ook in economisch. Doch dat de voortschrijdende verarming, dat de afnemende productien koopkracht bij belligerenten en neutralen, dat de nog niet te overziene leemten in den kapitaals- en arbeidsvoorraad den prikkel om te bezuinigen op hetgeen duur is in verhouding tot zijn nuttig effect onophoudelijk verscherpen, behoeft geen betoog. Nu komt het niet aan op *willen*, noch zelfs op *redelijk*

willen, doch uitsluitend op *kunnen*. De kans, dat met name de centrale machten en Frankrijk, al zouden zij (redelijkerwijze) den gouden standaard na den oorlog *willen* herstellen, ook daartoe in staat zouden zijn zonder veel dringender economische belangen te schaden, neemt met elken dag, met elk uur af. Dat zij de aanvulling van hun voorraden met goud zullen financieren, voor welks terugkeer anders dan tegen *willen* herstellende waarde hun deuren blijven dichtgegrendeld, heeft, voor wie rekt op de functie van het nationaal eigenbelang, alle waarschijnlijkheid vóór. Noem het alarm, wanneer op dergelijke gronden gewezen wordt op het zeer waarschijnlijk zich verwerkeliijkende gevaar van een nieuwen goudvloed, die versterkt door een deel van de voortgaande goudproductie, de neutralen staten, welke opperste bedachtzaamheid voor hoogste wijsheid aanzien, zal binnendringen; — noem het alarm: een *loos* alarm is het *niet*.

Een enkel woord over de dwaling, die mijnerzijds zou bestaan, waar ik in de vervanging van de gouddekking der Nederlandsche Bank door een buitenlandsche wisselportefeuille een daad zou zien van gelijksoortige beteekenis als indertijd de overgang was van den zilveren op den gouden standaard. Ik ben niet blind voor het verschil, dat den *metallist* moet treffen. Doch ik ben nu eenmaal geen metallist. Het is volkomen juist, dat met het wegvallen van het goud als standaard elke standaard in metallistischen zin komt te ontbreken, en dat dit iets anders is dan *overgang* van zilver op goud. Door op dit verschil allen nadruk te leggen, gelijk mijn geëerde bestrijder doet, ziet men echter de hoofdzaak voorbij. Hoofdzaak is, dat depreciatie van het geld wordt tegengegaan of bezworen. Dit en niets anders beoogde de vervanging van zilver door goud, maar dit en niets anders beoogt, nu het goud al evenmin een deugdelijk, waardevastheid althans *benaderend* standaardmetaal blijkt te zijn, óók het in Stuart's oratie ontworpen, met cauties tegen misbruik omgeven stelsel. In het *doel* ligt voor beide maatregelen het vereenigend moment, gericht als zij zijn tegen depreciatie der valuta, zoodat, wie daarop lot, vanzelf daarin daden „van gelijksoortige beteekenis” zal ontwaren. Dwaling bestaat hier geenszins, wèl het accentueeren van het vereenigend doel door den één, van het scheiding of onderscheiding brengend middel door den ander.

De heer Boissevain noemt het breken met den gouden standaard en het aannemen van papiergeld als ruil- en betaalmiddel: „het loslaten van het sedert eeuwen bestaande stelsel van het metallieke geld, van het nationaal en internationaal gebruik der edele metalen als algemeen ruil- en betaalmiddel, en een ware sprong in het duister.” Nu wil het mij voorkomen, dat een eeuwenlang bestaan, op zichzelf, geen titel op voortbestaan kan verschaffen aan eenig stelsel, welk dan ook. Ware dit anders, zoo zou het goud nimmer en nergens het zilver als standaardmetaal hebben verdrongen. Voorts meen ik, dat met voormeld gebruik der edele metalen de ontwikkeling van het geld- en betalingswezen allerminst is afgesloten. Ook van metallistische zijde wordt bezuiniging op de dure muntspeciën als winst voor de algemeene welvaart geboekt. Het z.g. nominalisme wil die winst nog vergrooten en trekt de consequenties uit het bezuinigingsprincipe, daarbij gesteund door het ervaringsfeit van het *naar de stof* onvolwaardige resp. nietswaardige geld. En wat den sprong in het duister aangaat: dit argument reikt al te ver, vermits elke hervorming, ook die zich achteraf als de beste zou kunnen rechtvaardigen, met dien doodoener (*sit venia verbo*) kan worden bestreden. Er zijn redenen van wetenschap aangevoerd en aan te voeren, waarom de toekomst van het goud donker moet worden ingezien, zoodat er aanleiding bestaat, wil men het beeld van den sprong behouden, van een sprong *uit* het duister te gewagen.

De geschiedenis van het zilver in het begin der

jaren zeventig dreigt zich ten aanzien van het goud te herhalen. Zoodra één staat of statengroep van beteekenis het sein geeft, moet door den nauwen economischen samenhang de overige wereld goedschiks of kwaadschiks wel volgen. Ik behoef den heer Boissevain, zoo doorkneed op dit gebied, wel niet te herinneren, hoe de goudpolitiek van het jonge Deutsche Rijk ons land, de Latijnsche Unie en de Vereenigde Staten tot koersverandering heeft genoopt en hoe twintig jaar later de Britsch-Indische zilversluiting andermaal Amerika, hoe tegenstrevend ook als voornaamste zilverproducent, dwong om in te gaan. Zal het Rijk met de grootste goudbelangen in het heden, het Britsche, in staat zijn het goud als standaard te handhaven, ook wanneer staat na staat, als destijds aan het zilver overkwam, het prijsgeeft? De geschiedenis van het zilver spreekt waarschuwend taal tot elk volk, dat zijn vasthoudendheid met den prijs eener voortgaande depreciatie zou willen betalen. Let men nu verder op de sterk wassende goudproductie, die nauwlijks door den oorlog werd gestremd, dan valt het wel uitermate moeilijk er een plicht in te zien, het vertrouwen in het goud niet te schokken. Ook hier zal wel gelden: gouverner c'est prévoir.

De utopie. Ik vraag, waarom een internationale regeling van de pariteit tusschen de rekeningseenheden der verschillende geldsystemen *in de toekomst* tot de onmogelijkheden zou behooren? Alleen wie wanhoopt aan de herleving van de internationale gedachte in het algemeen, zal met den heer Boissevain op dit punt instemmen. Voor mij is het niet uitgesloten, dat te eeniger tijd de gouden standaard passage heeft genomen, enkele reis wel te verstaan, naar... Utopia.

H. W. C. BORDEWIJK.

Bennekom, 5 Maart 1918.

DE SCHEEPVAARTWEG GRONINGEN— LEMMER.

Eene der voorwaarden voor den bloei en de ontwikkeling van de zeehaven te Delfzijl¹⁾ is hare verbinding door middel van eenen voldoende scheepvaartweg met het Westen en het Zuiden des lands. De provinciën Groningen en Friesland hebben twee waterwegen naar Holland. De eene gaat langs Reitdiep en Lauwerzee over Dokkum en Harlingen, de andere langs het Hoendiep over Stroobos en Lemmer. Ook kan men varen over Stroobos en Stavoren. De weg langs het Reitdiep over Dokkum-Harlingen wordt door de schepen slechts dan gevolgd, wanneer hunne afmetingen of diepgang te groot zijn voor den scheepvaartweg Groningen-Lemmer. Aan dien eersten weg is het bezwaar verbonden van tijdverlies door den te maken omweg en door het oversteken van de Lauwerzee met haar nauwe geulen, waarvoor men Zoutkamp uit- en Dokkumer-Nieuwezijlen binnen moet varen, en van de zooveel langere zeereis van Harlingen dan van de Lemmer naar Amsterdam (Schellingwoude). De waterweg Groningen-Lemmer is voor het Noorden van ons land de kortste en veiligste verbinding met het Zuiden en daarom voor het scheepvaartverkeer van het grootste belang.

De bij Koninklijk Besluit van 5 Juli 1900, No. 34, goedgekeurde „Vereeniging ter bevordering van de verbetering zoowel van de haven van Delfzijl als van de waterwegen naar Groningen, in het bijzonder van het Eemskanaal en van het kanaal Groningen-de Lemmer,” heeft blijkens haren langen naam het innig verband tusschen de ontwikkeling van de haven te Delfzijl en de verbetering van den scheepvaartweg Groningen-Lemmer zeer goed ingezien. Voor beide heeft zij sedert hare oprichting geijverd, en door het technisch-bureau J. van Hasselt en De Koning heeft zij plannen laten uitwerken, zoowel voor de verbetering van de haven te Delfzijl als voor die van den scheepvaartweg Groningen-de Lemmer. Met deze plannen en daarbij gevoegde toelichtingen en kostenbere-

keningen heeft zij propaganda gemaakt voor de door haar gewenschte en aanbevolen verbeteringen. Deze propaganda en de door de Vereeniging gerichte verzoeken aan Gedeputeerde Staten van Groningen om hunnen invloed aan te wenden tot het verkrijgen van eene grondige verbetering van den scheepvaartweg Groningen-Lemmer, die aan redelijke door de scheepvaart gestelde eischen geenszins meer voldoet, hebben er toe geleid dat Gedeputeerde Staten de overweging voor die verbetering hebben ter hand genomen.

Het gevolg van een en ander is geweest, dat in 1911 door overleg tusschen den Minister van Waterstaat en de colleges van Gedeputeerde Staten van Friesland en Groningen eene commissie is ingesteld in zake verbetering van den scheepvaartweg Groningen-Lemmer. Deze commissie is in September 1917 met haar verslag gereed gekomen. Zij wijst daarin op den onvoldoenden toestand waarin de scheepvaartweg thans verkeert, en zij geeft aan op welke wijze zij meent, dat daarin verbetering dient te worden gebracht, om het kanaal bevaarbaar te maken voor schepen van minstens 600 tot 800 ton van 1000 K.G., hetgeen voor de behoeften van het verkeer in afzienbaren tijd voldoende mag worden geacht, aangezien op die wijze de capaciteit van het kanaal zal worden verviervoudigd. Het verslag is verkrijgbaar gesteld en kan, hetzij aan de provinciale griffiën van Friesland en Groningen, hetzij door den boekhandel worden verkregen. De daarin opgenomen staat van het scheepvaartverkeer tusschen Groningen en Lemmer geeft een beeld van de groote beteekenis van dat verkeer en toont een krachtigen en in het algemeen gestadigen vooruitgang aan. Aan dien staat zij ontleend, dat aan de sluis te Gaarkeuken (provincie Groningen) passeerden het volgend aantal schepen met daarbij gevoegde totale en gemiddelde tonnemaat:

1901....	22.872	schepen	1.167.738	ton, gem.	51	ton
1905....	24.340	„	1.363.527	„	55	„
1909....	24.301	„	1.440.817	„	58,5	„
1913....	27.402	„	1.730.089	„	63	„
1915....	30.366	„	1.881.589	„	62,5	„

Het aantal schepen werd dus steeds grooter, maar ook de schepen zelf namen toe in tonnemaat. De gemiddelde tonnemaat der schepen, die de sluis te Lemmer passeerden, steeg van 87 tot 110 ton.

In den tegenwoordigen toestand kan het kanaal Groningen-Lemmer slechts worden bevaren door schepen lang 31,50 M., breed 5,90 M. en met niet meer diepgang dan 1,80 M. In verband met de afmetingen der kanalen in Noord-Duitschland en van de grootste sluisen in het Noorden van ons land, meent de commissie, dat de scheepvaartweg Groningen-Lemmer zoodanig behoort te worden verbeterd, dat daarop zal kunnen worden gevaren met schepen van de volgende afmetingen: lengte 67 M., breedte 8,20 M., diepgang 2 M., dus geheel in overeenstemming met de afmetingen geldende voor het Dortmund-Eemskanaal, en met dien verstande, dat het de bedoeling zou zijn den waterstand op het kanaal te brengen op 2,50 M. ÷ kanaalpeil, ook evenals op het Dortmund-Eemskanaal. In het algemeen dus zal aan het verbeterde kanaal deze eisch worden gesteld, dat het geschikt zal zijn voor het verkeer met aanmerkelijk grootere binnenschepen dan die het thans bevaren tusschen Amsterdam en Rotterdam eenerzijds en het Noordwesten van Duitschland anderzijds. Vroegere plannen tot verbetering waren overworpen op meer bescheiden schaal en bedoelden slechts de gebreken, die het kanaal aankleven weg te nemen voor het grootste type-schip, dat het kanaal bevoer toen die plannen werden gemaakt. Volgens de ten vorigen jare opgemaakte plannen wil men het kanaal doen aanpassen aan de geheel gewijzigde omstandigheden, waarin thans de scheepvaart verkeert, wil men het bevaarbaar maken voor de zooveel grootere binnenschepen, niet alleen de zeilschepen, die het kanaal thans bevaren, maar ook de kleine sleepaken, waarvoor het nu door de onvoldoende lengte der schutcolken, de onvoldoende doorvaartwijdte van sluisen

¹⁾ Zie de artikelen De Zeehaven te Delfzijl in No. 113 en 114.

en bruggen en de onvoldoende breedte op vele plaatsen van het kanaal ontoegankelijk is.

Werden de kosten voor de zeer bescheiden verbetering, ontworpen door de ingenieurs J. van Hasselt en De Koning, geschat op slechts f 1.383.000, de raming van de commissie is blijkens haar verslag f 8.650.000, welk bedrag zij zich voorstelt te verdeelen over 5 of 8 jaren. Naar de commissie mededeelt, zal afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee den toestand van het volgens haar ontwerp verbeterde kanaal niet belangrijk wijzigen. Wel meent zij, dat daardoor zou worden vergemakkelijkt, op den geheelen vaarweg Groningen tot Lemmer steeds te kunnen varen met eenen diepgang van 2,30 M., waardoor het kanaal aan nog hoogere eischen zou kunnen beantwoorden, dan die, welke ten grondslag hebben gelegen aan het ontwerp.

Uit het medegedeelde blijkt, hoe ingrijpend en belangrijk de verbetering van het kanaal voor het scheepvaartverkeer van het Zuiden met het Noorden van het land zal zijn, wanneer de ontworpen plannen tot uitvoering zullen zijn gekomen. De afmetingen van het kanaal en van zijne kunstwerken zijn vooral op het in de provincie Groningen gelegen kanaal-pand geheel onvoldoende. Op het Friesche, het zoo veel langere pand (73 K.M. tegenover 27 K.M. in Groningen), is het kanaal over het geheel genomen breeder. Daartegenover staat, dat in Friesland het kanaal in meerdere mate wordt dienstbaar gemaakt aan den waterafvoer, waardoor de waterstand op het kanaal daar zeer afwisselend, in den zomer dikwijls beneden peil en voor afgeladen schepen onvoldoende is, waardoor de betrekkelijk kleine schepen, welke thans het kanaal kunnen bevaren, des zomers veelal slechts gebroken ladingen kunnen vervoeren. Welk eene aanmerkelijke verbetering zal het zijn, wanneer men gedurende het geheele jaar zal kunnen rekenen op eenen constanten waterstand van 2,50 M., en wanneer alle kunstwerken in het kanaal zullen zijn gebracht op voldoende afmetingen voor het doorlaten van aken van 6 tot 800 ton, in plaats van alleen berekend te zijn voor zeilschepen, waarvan anders dan bij uitzondering, de grootste maat niet meer is dan 120—140 ton! Dan zullen zich voor die aken regelmatig sleepdiensten kunnen ontwikkelen, welke, nu het kanaal in hoofdzaak door zeilschepen wordt bevaren, nauwelijks reden van bestaan hebben. Het gevolg daarvan is, dat de reis van Rotterdam naar Groningen in het najaar gedurende de korte dagen, dikwijls veertien dagen tot drie weken duurt. Wanneer door sleepbooten getrokken aken op het kanaal zullen kunnen verkeerden, zal de duur der reis zelfs in den herfst verminderen tot enkele dagen.

Niet alleen voor de scheepvaart, ook voor handel en nijverheid zal daarin een groot voordeel gelegen zijn, nog afgezien daarvan, dat men niet steeds gedwongen zal zijn om te zien naar kleine vaartuigen, passend voor de afmetingen van het kanaal, maar ook grootere partijen zal kunnen verschepen, zoowel van Amsterdam en Rotterdam naar het Noorden als omgekeerd. Een verbeterde vaarweg Groningen-Lemmer, als door de „commissie” ontworpen, zal in hooge mate bevorderlijk zijn aan de welvaart van de provinciën Friesland en Groningen. Niet deze alleen echter zullen daardoor worden gebaat. Ook de belangen van Amsterdam en Rotterdam, die met het Noorden des lands een zeer belangrijk scheepvaartverkeer onderhouden, zullen daardoor worden gediend. Tot het grondgebied van Nederland beperkt zich echter niet de beteekenis van den scheepvaartweg Groningen-Lemmer, hij is van internationaal belang. Voor het verkeer van Amsterdam en Rotterdam met het Noordwesten van Duitschland, en van Friesland en Groningen met België, Noord-Frankrijk en de Rijnprovincie vormt het kanaal Groningen-Lemmer den onmisbaren waterweg. Hoe beter het kanaal voldoet aan de eischen, die dat internationale verkeer stelt, hoe meer dat verkeer zich zal ontwikkelen, en die ontwikkeling zal ten goede komen aan den bloei, niet

alleen van de takken van nijverheid, die daarvan de directe vruchten zullen plukken, maar indirect aan die van ons geheele land. Dat de behoefte aan een verruimd en verbeterd kanaal niet alleen in het Noorden gevoeld wordt blijkt uit adressen gericht zoowel tot den Minister van Waterstaat, als tot de Gedeputeerde Staten van Friesland, door belanghebbenden bij de scheepvaart, gevestigd in het Zuiden des lands, met verzoek tot verbetering van den verkeersweg te water tusschen de Hollandsche plaatsen en die in Friesland, Groningen en Oostfriesland.

Men schrijft en spreekt dezer dagen zooveel over welvaartspolitiek, over maatregelen opdat Nederland in den economischen strijd der volken, die na den oorlog heviger zal ontbranden dan ooit, paraat zal staan. Welnu, onder de middelen, die zullen kunnen dienen om landbouw, nijverheid, handel en scheepvaart in Nederland het grootst bereikbare aandeel te doen nemen in het wereldverkeer na den oorlog, behoort de verbetering, zoo nabij mogelijk, de volmaking der scheepvaartwegen en der zeehavens. Onder deze komen de haven van Delfzijl en de waterweg Groningen-Lemmer mede in de eerste plaats in aanmerking, omdat beide te lang zijn verwaarloosd, en thans het meest beneden peil zijn, en omdat beide met betrekkelijk matige sommen kunnen worden gebracht op eene hoogte, die aan redelijke eischen voldoet en voor afzienbaren tijd voldoende verbetering brengt.

Evenals voor de verbetering van de haven van Delfzijl, bepleit ik ook voor die van den waterweg Groningen-Lemmer de medewerking van allen, die in staat zijn die te verleen, omdat met beide niet een belang van enkele Provinciën, maar van het geheele Vaderland gemeoid is.

SCHILTHUIS.

Groningen, Februari 1918.

HET NIEUWE OCTROOI DER NEDERLANDSCHE BANK.

Bij Kon. boodschap van 5 Maart l.l. is een wetsontwerp ingediend tot verlenging en wijziging van het octrooi der Nederlandsche Bank. Een overzicht van de voornaamste bepalingen, vergezeld van enkele voorloopige opmerkingen, vinde hier een plaats.

Verlenging van het octrooi wordt voorgesteld wederom voor 15 jaren. Evenwel zal bij opzegging het recht om als circulatiebank werkzaam te zijn niet, als in het huidig octrooi, na twee jaren eindigen, doch na vijf jaren. De bank staat voor de noodzakelijkheid te Amsterdam een nieuw bankgebouw te stichten. Aan de zekerheid niet op betrekkelijk korten termijn voor de beëindiging van haar monopolie te worden gesteld maar steeds over voldoende tijd te zullen beschikken voor het nemen van verdere maatregelen, is de bank dus speciaal thans veel gelegen. Blijkens de voorgestelde wijziging in den opzeggingstermijn wordt dit door de regeering erkend.

Het tweede voorstel, naar volgorde der artikelen, is de invoeging van een nieuwe bepaling achter art. 6, luidende: Alleen Nederlanders kunnen stemgerechtigde aandeelhouders zijn. Nieuw is deze bepaling, die geen nadere toelichting behoeft, niet. Zij komt reeds voor in art. 6 der statuten. Niet ten onrechte wordt het evenwel wenschelijk geacht haar naar de bankwet over te brengen.

Ingevoegd worden vervolgens een tweetal bepalingen, waarbij de vorming van bijzondere reserves en de instelling van een pensioenfonds mogelijk worden gemaakt. Tot dusver kent de wet slechts het verplichte reservefonds tot een bedrag van een vierde van het maatschappelijk kapitaal. In het eerste oorlogsjaar bleek evenwel begrijpelijkerwijs de wenschelijkheid van extra reserves. Een expedient is toenmaals gevonden door het ruim nemen van de afschrijving op buitenlandsche wissels. Juister is evenwel het vormen van een afzonderlijk fonds, waartoe thans, naar voorgesteld wordt, de mogelijkheid zal worden geopend. Op het vormen en aanhouden van een zoo-

danige reserve is de goedkeuring van den Minister van Financiën vereischt.

De verouderde omschrijving van de werkzaamheden der bank is vervangen door een beter redactie, waarbij tevens gestreefd is naar grooter volledigheid. Opgenomen is in de eerste plaats het uitgeven van bankbiljetten en het afgeven van assignaties en chèques op bijkantoren en correspondenten, terwijl uit gelijke overweging vermeld worden het koopen en verkopen van telegraphische uitbetalingen, chèques, etc. in het buitenland betaalbaar, de mogelijkheid van het door de bank zelve essayeeren en affineeren van ertsen en metalen, het houden van rekeningcourant, waaronder begrepen het deenemen aan giro- en chèque (clearing) verkeer en het incasseeren ten behoeve van hare rekeninghouders.

Enkele wijzigingen in dit artikel hebben echter een verdere strekking. Zoo vervalt de voorwaarde, dat het te disconteeren papier een looptijd van ten hoogste zes maanden mag hebben en wordt slechts de eisch, dat de looptijd niet langer is dan de gebruiken des handels medebrengen, gehandhaafd, hetgeen niet ten onrechte voldoende wordt geacht. Een tweede, belangrijker wijziging is, dat de eisch, dat de som der in buitenlands betaalbaar papier belegde gelden nooit langer dan veertien dagen het beschikbaar metaalsaldo mag te boven gaan, niet is gehandhaafd. Als bekend, vond deze beperking haar grond in het streven er tegen te waken, dat de gelden der bank tot een te groot bedrag aan buitenlandsche credietzoekenden zouden ten goede komen ten koste van de binnenlandsche credietverleening. De Memorie van Toelichting wijst er in verband hiermede op, dat de practijk voor deze vrees geen grond heeft gegeven. De bank heeft steeds een belangrijk geringer bedrag aan binnenlandsche wissels aangehouden dan waartoe zij krachtens de gestelde grens bevoegd was. Bovendien is het echter de vraag, of met het stellen der genoemde grens het beoogde doel wel geheel wordt bereikt. Immers de omvang van het beschikbaar metaalsaldo wordt in sterke mate beïnvloed door de discontopolitiek der Bank, zoodat zij door het opvoeren of hooghouden van het disconto naar de vermeerdering van haar beschikbaar metaalsaldo en daardoor van het maximum voor de buitenlandsche wisselportefeuille zou kunnen streven. Ten overvloede was de bankdirectie aanstonds bereid de verklaring af te leggen, dat de schrapping der beperking er niet toe zal mogen leiden, dat door de Bank aan de binnenlandsche credietbehoefte op beperkter schaal of op voor de credietnemers bezwarender voorwaarden wordt voldaan dan tot dusver onder overigens gelijke of overeenkomstige voorwaarden het geval was. Intusschen is dit alles niet de eigenlijke oorzaak van de schrapping der sedert 1888 geldende beperking. Blijkbaar zat, toen in dat jaar de bevoegdheid tot het aanleggen eener buitenlandsche portefeuille aan de Bank verleend werd, de gedachte voor, dat aldus in de eerste plaats de mogelijkheid van rentegevende belegging van de gelden der Bank werd uitgebreid. „Hierin is echter — aldus de Memorie van Toelichting — een miskenning gelegen van het doel eener zoodanige portefeuille. Het houden van buitenlandsche wissels en van buitenlandsche saldi is in werkelijkheid aan te merken als een onderdeel van de goudpolitiek der Bank. De eischen van deze politiek mogen uitsluitend het richtsnoer zijn bij de bepaling van den omvang der zoovevbedeelde wissels en saldi. Hieruit volgt, dat, evenals de goudpolitiek zelve, ook de grenzen van het gebruik, hetwelk ten behoeve van het doorvoeren dier politiek, van buitenlandsche wissels en saldi zal gemaakt worden, aan het inzicht van het bankbestuur dient te worden overgelaten onder toezicht en eventueel critiek van de publieke opinie, daartoe in staat gesteld door de openbaarmaking van de weekbalansen der Bank. Zoo is het ook in het buitenland begrepen, waar, gelijk gezegd, de hierbedoelde beperking niet voorkomt.”

Een verandering in ditzelfde artikel, die ten slotte

eveneens een korte toelichting verdient, is de bepaling, ingevoegd achter het nummer, waarin van het in bewaring nemen van effecten etc. gesproken wordt. Hierbij wordt thans voorgesteld aan de Regeering de bevoegdheid voor te behouden te bepalen, dat de Bank zich niet zal belasten met het te gelde maken van coupons en dividend-bewijzen van in bewaring genomen effecten. De Minister, die tevens mededeelt eventueel van deze bevoegdheid gebruik te zullen maken, motiveert de bepaling door te wijzen op de belangrijke concurrentie, die thans „door eene, door den Staat geotrooieerde instelling aan het particulier bedrijf wordt aangedaan.” Met name geldt dit voor de provinciale bankiers en kassiers, wier positie toch reeds door de voortschrijdende bankconcentratie ten onzent steeds moeilijker dreigt te worden. Opgemerkt zij dienaangaande, dat men de beteekenis van een zelfstandigen bankiers- en kassiersstand in de provincie even hoog kan aanslaan als de Minister en toch zich de vraag kan stellen of deze bepaling, die in de Bankwet een nieuw beginsel brengt, wel geheel juist is. Wat tot op heden bij de wet aan beperkingen aan de Bank werd aangelegd, baseerde zich uitsluitend op de overweging, dat de Regeering tegenover het recht van biljetten-emissie de zekerheid behoorde te hebben, dat het bedrijf der bank voldoende soliede en voldoende liquide zou zijn. Uit dezen hoofde werden en worden in art. 7 aan de toegelaten credietoperaties verschillende nadere eischen gesteld en in art. 8 een reeks andere bankoperaties verboden. Vormde dus in al deze gevallen het streven naar waarborgen voor een zoo richtig mogelijk vervullen van de taak der Bank als circulatie-instelling het motief tot ingrijpen, de nieuw voorgestelde bepaling bezigt de Bankwet als een middel om een speciale bedrijfspgroep, door de oogenblikkelijke verhoudingen in het Nederlandsche bankwezen eenigszins in het gedrang gekomen, te steunen. Voor zoodanigen steun kunnen deugdelijke motieven bestaan, al zijn voorbeelden van deze soort tot dusver in onze Nederlandsche wetgeving zeldzaam, men mag wel zeggen gelukkigerwijs zeldzaam. De vraag blijft echter ook dan, of de Bankwet hiervoor de juiste plaats vormt. Wat de Bank zelf betreft, deze stelt zich blijkens de Toelichting in dezen op het breede standpunt, dat zij desnoodig dezen tak van dienst, die verschillende bezwaren met zich medebrengt, waartegen slechts geringe verdiensten staan, wil laten varen. Zij verklaart zich echter bereid ook in de toekomst dit onderdeel van het bedrijf der Bank te blijven uitoefenen en meent, dat zulks in het algemeen belang aanbeveling verdient.

Op een paar wijzigingen van ondergeschikten aard, die stilzwijgend kunnen worden voorbijgegaan, volgen als nieuw artikel 15 een aantal bepalingen, waarbij de mogelijkheid in het leven wordt geroepen, tot intrekking van in omloop zijnde bankbiljetten over te gaan, een bevoegdheid die tot dusver niet bestond, doch waarvan de wenschelijkheid — de Toelichting noemt b.v. de mogelijkheid van een vervalsching op groote schaal — moeilijk kan worden ontkend. De Bank zal tot zoodanige intrekking slechts kunnen overgaan na verkregen machtiging van de Regeering, waarbij deze den termijn vaststelt, binnen welken de biljetten moeten worden aangeboden. Na afloop van dezen termijn geschiedt uitbetaling slechts na voorafgaand onderzoek, terwijl tien jaar later het niet ingeleverde deel aan de winst kan worden toegevoegd. Het artikel bevat voorts een regeling over de verdeling dezer winst, om ten slotte te bepalen, dat dertig jaar na den gestelden termijn het recht om uitbetaling van de opgeroepen biljetten te vorderen, vervallen zal zijn.

In de verdere bepalingen van het ontwerp-wijzigingswet komen ten slotte nog twee zeer belangrijke punten aan de orde, in de eerste plaats de organisatie van het bestuur der Bank en de winstverdeling.

Wat het eerste punt betreft, bestaat volgens de vigeerende wet de bankdirectie uit een president en secretaris, beide door de kroon te benoemen, alsmede

uit vijf door de aandeelhouders aan te wijzen directeuren. De bedoeling was, dat deze laatsten slechts een deel van hun tijd aan de leiding der bank zouden geven en verder door eigen zaken of andere functies in het bedrijfsleven een band zouden vormen tusschen de bank en den handel. De toeneming van werkzaamheden noodzaakte reeds in 1916 er toe van dit beginsel af te wijken en één der directeuren geheel aan de Bank te verbinden. Voorgesteld wordt thans de inrichting van het Bankbestuur aan de gewijzigde omstandigheden aan te passen en den eisch te stellen, dat de geheele directie zich uitsluitend aan de Bank zal wijden. Naast den president en den secretaris wordt op ten minste twee vaste directeuren gerekend. Tegelijk wordt tot handhaving van het regelmatig contact met het bedrijfsleven voorgesteld een commissie van advies in het leven te roepen, uit vijf leden bestaande, ieder voor vijf jaren te benoemen en niet terstond herkiesbaar. De werkzaamheden dezer commissie zullen geregeld worden bij door de Kroon goed te keuren reglement; de commissie zal geregeld en met korte tusschenpoozen met de directie vergaderen en door deze in belangrijke zaken moeten worden geraadpleegd.

In de winstverdeeling wordt ten slotte een belangrijke wijziging voorgesteld, een wijziging, die reeds geruimen tijd geleden en vooral toen de geruchten dienaangaande vasteren vorm aannamen haar invloed op den koersstand der Bankaandeelen heeft uitgeoefend. Evenals thans komt van de winst in de eerste plaats $3\frac{1}{2}$ pCt. aan de aandeelhouders. Van het meerdere kwam tot dusver na de voorgeschreven storting in het reservefonds en tantièmes, $\frac{1}{2}$ aan de Bank en $\frac{2}{3}$ aan den Staat. Hiervoor treedt, naar het voorstel, in de plaats: $\frac{1}{4}$ aan de Bank en $\frac{3}{4}$ aan den Staat tot het winstaandeel der Bank 7 pCt. van het maatschappelijk kapitaal bedraagt, en van het overblijvende $\frac{2}{3}$ aan de Bank en $\frac{1}{3}$ aan den Staat. De bepaling omtrent de storting in het reservefonds blijft onveranderd, die omtrent de tantièmes laat de mogelijkheid van verhooging ingeval de directie tot meer dan vier personen wordt uitgebreid. De Toelichting teekent bij dit onderdeel van het voorstel aan, dat het Bankbestuur niet dan na langdurige en moeitevolle onderhandelingen heeft kunnen besluiten de aanvordering door de aandeelhouders van de in het wetsontwerp neergelegde winstverdeeling te bevorderen. Het werd tenslotte hiertoe bereid gevonden uit hoofde van de overweging, dat het samenstel van de voorgedragen bepalingen, in zijn geheel genomen, eene voor beide partijen aannemelijke schikking inhoudt. De belangrijke koersval der aandelen, die, al heeft zij zich op het oogblik weder enigszins hersteld, den bona fide aandeelhouders treft, mag intusschen als bewijs gelden, dat van die zijde een zoo belangrijke wijziging niet werd verwacht. Laat men trouwens de abnormale oorlogsjaren buiten rekening, dan wordt de in de Toelichting gegeven motiveering er niet sterker op.

VERHOOGDE SPOORWEGGOEDEREN-TARIEVEN HIER TE LANDE EN ELDERS.

Alle speciale tarieven der groote spoorwegmaatschappijen zijn thans tijdelijk buiten werking gesteld. Reeds werden onlangs onderscheidene speciale tarieven opgeheven, welke in verband met de fusie geen zin meer hadden of waren verouderd. Toch was nog veel dat verouderd was — ook reeds in meer normale tijden — blijven bestaan; want ook die speciale tarieven „erben sich wie eine ewige Krankheit fort“; op eene eenmaal ingevoerde verlaging kan zeer moeilijk worden teruggekomen.

Sedert de totstandkoming van de spoorwegregeling van 1890 en daarmede tevens van het huidige normaal-tarief voor goederen- en veevervoer, hetwelk toenmaals eene belangrijke verlaging beteekende, is vrijwel voortdurend door de invoering van nieuwe speciaaltarieven in dalende richting gegaan. Alleen omstreeks 1907 hebben de maatschappijen ook hier te

lande door een do-ut-des politiek van de Regeering tegenover eene belangrijke verbetering der dienstvoorwaarden van het spoorwegpersoneel eenige tariefverhoogingen weten gedaan te krijgen n.l. eene verhooging der bestelgoed-tarieven, invoering der z.g.n. stationskostenheffing en een verhooging van een groot aantal tarief-afstanden. Overigens hebben de maatschappijen gemeend het meer in het kleingood te moeten zoeken door invoering of verhooging van heffingen voor diensten, welke zij vroeger gratis of tegen te lage vergoeding verrichtten (bestel- en afhaalloon, lig- en staangelden, kraan- en tiploonen, douane-formaliteiten, enz.) Thans hebben zij, gebruik makende van de abnormale vervoers-toestanden, radicaal schoonschip gemaakt door de verschillende bundels speciale tarieven ter zijde te schuiven en daarmede, nevens vele verouderde of door de tijdsomstandigheden feitelijk buiten werking zijnde tarieven ook een aantal speciale tarieven, die wegens hunne algemeene geldigheid als een onderdeel van het normaal-tarief zijn te beschouwen en welker opheffing eene zeer belangrijke vrachtverhooging tengevolge heeft.

Als een „tijdelijk buiten werking stellen“ wordt deze maatregel aangekondigd; derhalve, al zal men ook van die speciale tarieven, evenals tegenwoordig van zooveel goeds, dat verdwijnt en waarmede wij vertrouwd waren geraakt, kunnen zeggen „vous ne les reverrez plus“, hebben wij hier te doen met een oorlogstoeslag, evenals het geval is met de extra-heffing van 50 pCt. op alle binnenlandsche goederen-tarieven. Vrijwel overal zijn de spoorwegen, genoopt door de exorbitante stijging der exploitatiekosten, tot dergelijke oorlogstoelagen moeten overgaan. Hier te lande bestond daarenboven nog het motief om zooveel mogelijk vervoer op den waterweg af te wentelen, zoodat dan ook naar uit het onderstaande moge blijken, de verhooging hier te lande meerendeels verder gaat dan elders.

In Oostenrijk-Hongarije bedraagt zij ongeveer 30 pCt.

In Pruisen wordt met 1 April a.s. een toeslag van 15 pCt., op de goederen-tarieven ingevoerd, waardoor, met inbegrip van de verleden jaar ingevoerde Rijksbelasting op het goederenverkeer, de vrachtprijzen met pl.m. 23 pCt. zullen zijn gestegen.

In Denemarken wordt een toeslag van 20 pCt. ingevoerd.

In Zweden is de aanvankelijke toeslag van 20 pCt. sedert het midden van het vorige jaar tot 50 pCt. verhoogd.

In Noorwegen is de aanvankelijke toeslag van 20 pCt. en 30 pCt. eerst tot 50 pCt. en sedert 1 November l.l. zelfs tot 100 pCt. verhoogd.

Ook in Zwitserland is eene, echter niet procentische, extra-heffing ingevoerd.

Hier te lande is, zooals bekend, in April 1916 eene extra-heffing op alle binnenlandsche spoorweggoederenvervoer ingevoerd van 10 pCt., welke in Mei 1917 werd verhoogd op 20 pCt. en thans sedert October 1917 50 pCt. bedraagt.

Ten bewijze, hoezeer deze extra-heffing voor een aantal, vooral massale artikelen, door den thans genomen maatregel wordt aangedikt, mogen, om bij de belangrijkste thans nog in aanmerking komende artikelen te blijven, de volgende voorbeelden strekken.

Voor granen, peulvruchten enz. bestaat een speciaaltarief, dat, varieerend naar den afstand, f 6 tot f 10 reductie per 10.000 K.G. verleent op het normaal-tarief; de huidige verhooging bedraagt echter niet f 6 tot f 10, maar 50 pCt. meer wegens de ook over dat surplus geldende extra-heffing, mitsdien f 9 tot f 15.

Het éénwagen-tarief voor steen- en bruinkolen bedraagt tot dusverre met inbegrip der extra-heffing voor een afstand van 150 K.M. f 30,— per 10 ton

„	„	„	„	250	„	„	39,75	„	10	„
„	„	„	„	300	„	„	43,50	„	10	„

Voortaan zijn die cijfers *f* 37,50, *f* 52,50 en *f* 60. Met de extra-verlaagde tarieven voor grootere zendingen, welke uitteraard eveneens verdwijnen, is het verschil natuurlijk nog grooter.

Voor stalmest bestond tot dusverre een algemeen speciaal-tarief van *f* 0,009 per tonkilometer zonder vast recht, voor compost enz. bij S.S. zelfs een nog lager tarief (—100 K.M. *f* 6, 101—150 K.M. *f* 9, boven 150 K.M. *f* 12.)

Deze vrachtcijfers, incl. de extra-heffing mitsdien bedragende *f* 0,013½ per t.k.m. resp. *f* 9, *f* 13,50 en *f* 18 worden thans vervangen door, voor b.v. afstanden van 50, 100, 150 en 200 K.M. *f* 17,95, *f* 22,50 *f* 28,20 en *f* 33,75.

H.

EEN WELSTANDSGRENS TE LEEUWARDEN.

Men schrijft ons:

Als uitweg uit de distributie-ellende is meermalen het denkbeeld geopperd om in plaats van verstrekking aan iedereen, of aan ieder beneden zekere welstandsgrens, deze alleen te doen plaats hebben aan hen die daarvoor, blijkens een in elk geval ingesteld onderzoek, in aanmerking komen. Dit denkbeeld is in toepassing gebracht bij de gemeentelijke rundvleesch-distributie te Leeuwarden en hoewel het dus slechts een toepassing op kleine schaal en met een korte ervaring geldt, schijnt deze belangrijk genoeg om daarop even de aandacht te vestigen.

Leeuwarden telt ongeveer 42.000 inwoners. Voor de schifting van wie wél en wie niet in aanmerking komt, is een commissie van 9 personen samengesteld, die over veel plaatselijke bekendheid in verschillende kringen beschikken. Spoedshalve heeft deze commissie toch een welstandsgrens aangenomen, doch zoo laag (*f* 900 + *f* 50 voor ieder kind dat niet verdient), dat aangenomen kan worden dat zij, die daaronder blijven, in ieder geval wel geen duur rundvleesch kunnen betalen. Toen werd een oproeping geplaatst tot allen, die meenden ervoor in aanmerking te komen, zich aan te melden. Dat boven de *f* 900,— zou worden onderzocht, was bekend geworden. Er meldden zich aan: 5835 gezinnen met minder dan *f* 900,—, 412 met een hooger inkomen. Van deze laatste zijn er tot dusver door de commissie 274 onderzocht, waarvan er 239 werden afgewezen. Het onderzoek wordt gedaan door een betaalden ambtenaar, bijgestaan door den secretaris der commissie; er wordt naar gestreefd, dat het op zoo kiesch mogelijke wijze geschiedt. Onder hen, die werden aangenomen, ofschoon zij voor een hooger inkomen op het belastingkohier voorkomen, bevinden zich bezitters van Russische effecten; mensen wier zaken sterk zijn achteruit gegaan (veelal door de distributie!); ziekelijke personen, of met zieke vrouwen of kinderen; enz.

De gevolgtrekkingen, die uit deze proefneming schijnen te mogen worden gemaakt, zijn: 1. dat de wetenschap, dat er een onderzoek zal plaats hebben, hoe kiesch dan ook verricht, als een buitengewoon krachtige rem werkt; 2. dat een dergelijke schifting wel uitvoerbaar is; 3. dat van de onderzochte aanvragen een zeer belangrijk deel, naar het oordeel der

commissie, niet in aanmerking kwam; 4. dat in bepaalde gevallen verstrekking kon plaats hebben, die bij een vaste welstandsgrens zeker zouden zijn buitengesloten en er toch aanspraak op hebben. Vooral de eerste gevolgtrekking is van belang. Men mag aannemen, dat, wie werkelijk gebrek lijdt, zich aan een dergelijk onderzoek onderwerpt.

AANTEKENINGEN.

De katoenvoorraden in Engeland. — In den vorigen jaargang hebben wij reeds de instelling van den „Board of Control” voor de Engelsche katoenindustrie, benevens de katoenvoorraden in Engeland, besproken en wel in de nummers 82 pag. 548/50 en 89, pag. 676/8.

Men moet zeker allen eerbied hebben voor de flinke wijze, waarop deze „Distributie-commissie”, zooals wij haar hier te lande zouden noemen, aan haar dubbel doel: billijke verdeling van de aanwezige voorraden grondstoffen en vermeerdering van den aanvoer van ruwe katoen, heeft beantwoord, terwijl bovendien de verschillende door haar ingevoerde regelingen ook zeer practisch schijnen te zijn uitgedacht, zoodat deze tot weinig oppositie van de betrokken industrie aanleiding geven. De „Board of Control” hult zich ook niet in een waas van geheimzinnigheid, maar publiceert geregeld de voorraden, zooals die door hem worden opgenomen. Volgens zijne laatste opgaven, zooals die in de thans ontvangen Engelsche bladen voorkomen, bedroegen de voorraden van ruwe katoen in het Vereenigde Koninkrijk op 1 Februari 1918 in balen de aantallen in het onderstaand overzicht vermeld.

Deze cijfers toonen een flinken vooruitgang aan bij de laatste cijfers, in October 1917 gepubliceerd. De voorraden van Amerikaansche katoen aan de spinnerijen zijn van 131.770 balen op 209.945 balen vooruitgegaan en de voorraden in Liverpool enz. van 198.759 balen op 242.673 balen. Bovendien zijn de voorraden van Oost-Indische en Egyptische katoen thans zeer belangrijk en behoeven de spinners van die soorten voorloopig nog niet bang te zijn, dat zij gebrek aan grondstoffen zullen krijgen. Al zijn de totaal-voorraden van ruwe katoen in Engeland thans dan ook belangrijk minder dan in normale jaren, het zijn toch cijfers, waarvan onze Nederlandsche spinners zouden watertanden, terwijl blijkt, dat sedert de instelling van den „Board of Control” deze voorraden vooruitgegaan zijn en nu er nog geregeld voor scheepsgelegenheid, zij het dan wel eens op beperkte schaal, wordt gezorgd, mag men verwachten, dat de Engelsche spinners voorloopig wel zullen kunnen doorwerken. De spinnerijen, die Amerikaansche en Indische katoen gebruiken, mogen met 60 pCt. van hun productie werken, tenzij zij Regeeringsorders hebben, in welk geval zij tot 100 pCt. mogen werken, al naar gelang van de hoeveelheid dezer orders, terwijl de spinners, die Egyptische, West-Indische en Sea-Island katoen verspinnen, dus over het algemeen de spinners van fijne garens, met 100 pCt. van hun productie mogen werken.

J. G.

	Ameri- kaansche	Oost- Indische	Egyptische en Peru	Sea-Island en W.-Indische	Diverse soorten
Voorraden van spinners op 2 Februari '18:					
aan de spinnerijen	143.587	13.588	48.974	2.960	9.448
in pakhuizen	66.378	5.789	32.788	765	2.719
Voorraden van handelaren in Liverpool, Manchester en elders op 2 Februari '18:					
verkocht aan spinners	169.508	63.833	18.268	936	7.072
onverkocht	73.165	25.459	32.151	1.644	9.307
Landende katoen in Liverpool, Glasgow enz. op 1 Febr. '18	48.965	8.945	26.081	—	615
Zeilende katoen op 8 Februari '18 en invoeren ge- durende 1-8 Februari '18	184.400	31.560	119.160	—	6.000
Totaal in balen.....	685.983	149.174	277.422	6.305	35.161
Tegenwoordig gemiddeld verbruik per week.....	47.800	1.750	7.400	200	1.500

Levensverzekering in dienst van het Vaderland. — Twee nieuwe manieren, waarop de Engelsche levensverzekeringsinstellingen zaken trachten te doen en daarbij tevens het Vaderland trachten te dienen door de inschrijvingen op de oorlogsleening te bevorderen:

The North British and Mercantile I. Co. biedt een speciaal lijfrente-tarief aan, veel goedkooper dan haar gewone tarief, voor hen, die de koopsom storten in National War Bonds.

The Prudential Assurance Co. raadt aan, de rente van reeds vroeger gekochte Victory loan te gebruiken als premie voor een levensverzekering. Op deze verzekering wordt dan, op de wijze in E. S. B. no. 78 uiteengezet, een voorschot verleend van het volle verzekerde bedrag, om daarvoor nieuwe War Bonds te kopen.

A. H.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoerverbod. Met ingang van 9 dezer is verboden de uitvoer van *vulmateriaal* (veeren, crin végétal, apengras, zee gras (zeewier) en varens, in elken vorm) *voor matrassen en dergelijke*.

Eieren. Aangezien den Minister gebleken is, dat de eierenproductie hier te lande thans weer alleszins voldoende is voor de behoefte, zijn versche eieren afgevoerd van de lijst van artikelen, beschikbaar gesteld ingevolge art. 1 der Distributiewet 1916; ook de maximumprijzen voor versche eieren zijn ingetrokken.

Jam. Vastgesteld zijn maximumprijzen voor jam en marmelade, verpakt in emmers, tubs of kistjes, in den groothandel en in den kleinhandel voor uitgewogen jam en marmelade.

Cichorei en peekoffie. Op de regelen, vastgesteld inzake verkoop van thee- en koffiesurrogaten, zijn eenige uitzonderingen gemaakt voor cichorei en peekoffie, voor zoover deze surrogaten onder een reeds vóór 19 Februari j.l. bestaande verpakking in den handel werden gebracht en op deze verpakking duidelijk is vermeld, dat de inhoud cichorei of peekoffie is.

Thee- en koffiekaarten. Bij de tweede uitreiking van thee- en koffiekaarten (vóór 15 April a.s.) zullen kaarten uitgereikt worden aan alle personen, die den leeftijd van 13 jaren bereikt hebben.

Voedselvoorziening voor zieken en kinderen. Door den Minister van Landbouw is eene regeling getroffen voor de verstrekking van voedsel aan kinderen, zieken en zwakken. Als schakel tusschen de Overheid en de geneesheeren, wier medewerking noodig is, fungeert het Geneeskundig Bureau te 's-Gravenhage.

Sigaren en tabak. Door den Minister van Landbouw zijn alle fabrikanten van sigaren, cigareten en/of gekorven tabak uitgenoodigd vóór 15 dezer schriftelijk opgave te verstrekken van hun vermoedelijke productie van deze artikelen gedurende het tijdperk, loopende van 1 dezer tot 31 December 1918 en van de hoeveelheden dezer producten en onverwerkte tabak, welke zij op 1 dezer in voorraad hadden.

Aan het Rijksbureau voor tabak is voorts opgedragen een overzicht samen te stellen van de hier te lande aanwezige voorraden ruwe tabak.

Petroleum. Een regeling is getroffen inzake beschikbaarstelling van petroleum voor broedmachines van pluimvee-fokstations.

Smeeroliën. Alle verbruikers, producenten, importeurs en handelaren in smeeroliën (daaronder begrepen wagensmeer, consistentvet, enz.) worden door den Minister uitgenoodigd zich vóór 10 dezer te wenden tot het Bureau Nijverheid der Afdeling Crisiszaken.

Turf. Het B. M. V. meldt, dat de productie van het vorige jaar aan turf geraamd wordt op 2600 miljoen stuks met een calorische waarde, gelijk aan

400.000 ton steenkolen. Door de Rijkskolendistributie wordt er ernstig naar gestreefd de turfproductie zoo hoog mogelijk op te voeren.

Vervoer van runderen per spoor. Het verbod tot vervoer van runderen per spoor in binnenlandsch verkeer wordt met ingang van 11 dezer tijdelijk buiten werking gesteld.

Bakkersbedrijf. Door het Centraal Broodkantoor is een commissie ingesteld, teneinde een onderzoek in te stellen naar de door belanghebbenden gewenschte veranderingen in de regeeringsbeschikkingen betreffende het brood.

Bitterzout. Behoudens enkele uitzonderingen is verboden de verkoop en de aflevering van magnesium-sulfaat (bitterzout).

Glucose. Als maximumtusschenhandelsprijzen voor glucose zijn vastgesteld: blanke siroop 80, massé 81 ct. per K.G.

Huiden en leder. Aan schoenmakers, die distributieleider ter verwerking ontvangen, is het verboden dit leder voor een ander doel te gebruiken dan voor reparaties, waarvoor een reparatiebon wordt afgegeven. Reparaties op vertoon van bons mogen niet geweigerd worden.

Beendermeel. Verboden is het vervoer van beendermeel. Voor beendermeel is reeds een maximumprijs vastgesteld van f 20 per 100 K.G. af fabriek, incl. emb.

Kunstmest. Blijkens mededeeling van de Kunstmestcommissie zal een aanvang worden gemaakt met de distributie van aan bestellers bij den klein-verkoop toegewezen hoeveelheden Chilisalpeter, superfosfaat en zwavelzuren ammoniak. De prijs is bepaald op f 35 voor Chilisalpeter; f 10 voor superfosfaat en f 46 voor zwavelzuren ammoniak, alles per 100 K.G. netto, zonder zak, à contant, afgehaald aan pakhuis.

MAANDCIJFERS.

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	December		1 Jan.-31 Dec.	
	1917	1916	1917	1916
<i>Staatsmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	47.094	36.478	488.632	437.998
„Emma”.....	49.338	39.393	557.237	455.032
Totaal....	96.432	75.871	1.092.339 ¹	899.797 ¹
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	40.924	33.726	468.820	389.366
Mijn Laura en Ver- eeniging.....	41.100	34.900	462.600	418.100
Oranje-Nassau mijnen.....	65.254	57.349	747.967 [‡]	649.017
Mijn Willem So- phie.....	21.137	20.237	247.000	230.000
Totaal....	168.415	146.212	1.926.387 [‡]	1.686.483
Totaal generaal	264.847	222.083	3.018.726 [‡]	2.586.280

*) In tonnen.

¹) De Staatsmijn „Hendrik”, welke feitelijk nog niet in exploitatie is, heeft in 1916 en 1917 toch reeds resp. 6.767 en 46.470 ton opgeleverd. Deze hoeveelheden zijn, daar specificatie naar de verschillende maanden niet mogelijk is, alleen in de totalen van het geheele jaar opgenomen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: De productie bedroeg in het laatste kwartaal van 1917 823.418 ton tegen 748.326^{1/2} ton in het daaraan voorafgaande, d.i. 75.091^{1/2} ton méér. De totale jaarproductie in 1917 overtrof die in 1916 met 432.446^{1/2} ton. Met uitzondering van Juni (de stakingsmaand) werd in elke maand van 1917 meer geproduceerd dan in 1916. De productie bereikte in beide jaren haar maximum in de maand October (in 1917 en 1916 resp. 285.813^{1/2} en 229.071 ton).

NEDERLANDSCHE HANDELSSTATISTIEK.

In aansluiting aan de maandeijfers, welke in het vorig nummer plaatsing vonden, volgen hieronder de totalen voor de eerste negen maanden en het volle jaar 1917, gesteld naast die van invoer tot verbruik en uitvoer uit het vrije verkeer in de overeenkomstige perioden van 1916. Tengevolge van verbeteringen, die in de cijfers, op een afzonderlijke maand betrekking hebbende, alsnog konden worden aangebracht, zullen de totalen, die men bij 1917 hieronder vindt, niet steeds overeenstemmen met de telling dier cijfers. Waar dit het geval is, vindt men een * geplaatst.

(In duizenden Kilogrammen).

	EERSTE NEGEN MAANDEN				VOL JAAR			
	Invoer		Uitvoer		Invoer		Uitvoer	
	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije- verkeer)	1917	1916 (tot verbruik)	1917	1916 (uit vrije verkeer)	1917
Algemeene voedingsmiddelen.								
Aardappelmeel	5	0	63.264	10.361*	5	0	69.341	10.363*
Boter	450	1	29.873	17.988*	450	24*	35.833	24.592*
Eieren	37	1	28.890	21.360*	40	1	31.382	22.393*
Tarwe en -meel ¹⁾	631.492	340.927*	- 744	20.798	820.793	341.206*	1.161	21.086
Rijst	56.426	16.064	4.136	7	65.433	16.064	4.140	8
Andere granen ¹⁾	657.402	296.358	533	13	932.143	303.369	612	514
Kaas	?	?	80.130	46.945	?	?	90.315	56.080
Versche zeevisch	?	?	50.228	22.242	?	?	67.905	25.933
Haring en bokking	727	4	58.454	8.746	1.185	634	82.928	9.150
Versch vleesch	?	0	30.343	4.010	?	0	33.356	5.436
Gezouten of gerookt vleesch	?	2	18.754	12.702	?	2	26.330	14.054
Krachtvoeder-koeken en -meel	150.535	79.395*	?	?	209.263	82.199*	?	?
Genotmiddelen.								
Cacaoboonen	14.538	6.233	924	7	21.030	7.869	1.011	7
Cacaopoeder	138	7	9.309	2.046	158	7	11.177	2.282
Koffie	77.987	12.501*	62.607	1.237	89.013	15.389	67.018	1.237
Thee	6.181	4.725	?	?	8.185	4.725	?	?
Ruwsuiker	984	82	29.286	2.450	1.237	82	29.286	16.281*
Kandij, melis, basterd	5.786	589	16.895	5.168	6.652	589	16.899	14.443
Tabak	17.212	29.196	5.554	23.645	27.119	30.257	6.919	28.604
Sigaren	28	22	2.291	2.029	31	22	2.968	2.739*
Oliën, vetten en grondstoffen daarvoor.								
Copra	62.716	31.276	0	0	86.185	33.076	0	0
Kokosnootolie	51	2.921*	6.250	236	1.859	6.417*	6.676	237
Reuzel	12.115	1.445	48	151	18.512	1.447	56	156
Margarine (eetbare)	9	19	114.957	88.918	36	35*	165.701	105.818*
Margarine (ruwe)	17.608	2.284	460	0	22.606	2.511	460	0
Katoenpittenolie	23.159	8.326*	89	0	27.459	8.531*	89	0
Grondnoten	16.041	6.935*	43	0	19.072	9.772*	43	0
Palmpitten	21.231	17.911*	0	0	33.841	17.911*	0	0
Palmolie	682	720	139	0	1.333	931	139	0
Sojaboonen	3.442	3.370	0	0	4.389	3.954	0	0
Soja-olie	6.169	7.280*	1	1	10.594	9.642*	2	1
Koolzaad	12.703	8.989*	428	0	16.990	8.989*	527	0
Lijnzaad	131.789	19.730	3.007	6.027	173.077	19.730	3.063	6.027
Lijnolie	7	1	1.173	1.038	7	2	1.636	1.051
Petroleum	124.526	72.283	29	34	168.740	72.295	40	38
Miner. smeeroliën	10.982	4.773*	?	?	14.788	5.034	?	?
Talk, roet en smeer	8.850	8.604*	1.787	5	12.782	9.239*	1.813	6
Weefstoffen.								
Hennep (ongeh.)	3.135	290	15	1	4.312	320	46	1
Ongetw. en ongev. katoenen garen ..	14.429	14.712*	71	0	20.384	15.430*	259	0
Katoen (ongesp.)	31.228	9.847	241	0	38.359	9.888	352	0
Vlas (geroot en gezwingeld)	257	0	13.821	9.119	257	5*	13.821	11.416*
Wol (alle soorten wolafval en kunstwol)	6.785	5.127*	97	0	8.641	5.346*	100	0
Metalen.								
IJzer (ruw gegot.)	49.190	27.822*	38	10	57.735	32.942*	38	10
IJzer (smeed-, band- en pl.ijzer)	329.489	60.544*	20.072	64	346.263	88.991*	21.249	67
IJzer (spoorstaven)	14.457	1.682	1.844	387	14.769	1.765	1.852	436
IJzer (gaspijpen)	33.832	5.645*	2.192	29	36.454	8.416	2.268	32
Staal (in staven)	31.889	?	2.026	?	33.120	?	2.278	?
Koper (ruw)	1.066	182	3	0	1.346	187	3	0
Lood (ruw)	3.128	1.869	710	5	3.955	2.022	739	5
Tin (ruw)	995	475	37	0	1.710	475	37	0
Zink (ruw)	2.318	42	6.742	2.612	3.303	219	8.655	2.612
Steenkolen.								
Steenkolen	4.648.618	2.017.845*	70.004	39.256*	5.679.906	2.661.390*	82.158	58.037*
Diversen.								
Soda	17.115	14.058*	10	10	25.639	15.701*	18	12
Chilisalpeter	48.687	54.612*	1	0	60.877	55.801*	1	0
Cement, tras	315.894	234.873*	1.163	11	385.913	288.146*	3.542	15
Huiden (gedroogd onbereid)	1.637	887*	287	0	3.314	931*	350	0
Huiden (gezouten)	2.123	1.257*	7.918	715	2.617	1.443*	10.139	715

¹⁾ Tarwemeel is uitgedrukt in tarwe; aangenomen is, dat 75 K.G. meel met 100 K.G. tarwe gelijk staat. Bij „andere granen” vond voor roggemeel eenzelfde verrekening plaats.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 9 Maart 1918.

Activa.

Binnenl. Wis. sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 12.967.129,16 B.-bk. „ 534.485,— Ag.sch. „ 10.562.341,05	f 24.063.955,21
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef.	f 7.599.112,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	7.599.112,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 62.519.895,86 1/2 B.-bk. „ 4.096.603,77 1/2 Ag.sch. „ 44.553.465,32 1/2	f 111.169.964,96 1/2
Op Effecten	f 109.124.464,96 1/2	
Op Goederen en Spec.	„ 2.045.500,—	„ 111.169.964,96 1/2
Voorschotten a. h. Rijk	—
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f 95.446.135,—	
Muntmat., Goud	„ 626.649.683,17 1/2	
	f 722.095.818,17 1/2	
Munt, Zilver, enz.	„ 7.225.071,39	
Muntmat., Zilver	„	729.320.889,56 1/2
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.159.192,50	
id. van 1/6 v. h. kapit.	„ 3.956.939,62 1/2	„ 9.116.132,12 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 1.465.000,—	
Diverse rekeningen	„ 75.604.745,81 1/2	f 958.339.799,68

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.234.534,18 1/2
Bankbiljetten in omloop	„ 859.316.880,—
Bankassignatiën in omloop	„ 1.882.996,08 1/2
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f 4.597.599,06
Van anderen	„ 59.353.920,93
	„ 63.951.519,99
Diverse rekeningen	„ 7.953.869,42
	f 958.339.799,68
Beschikbaar metaalsaldo	f 543.537.457,80 1/2
Op de basis van 1/6 metaaldekking	„ 358.507.162,59
Minder bedraaan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.717.687.285,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Minder
Disconto's	2.298.609,95 1/2
Buitenlandsche wissels	274.197,—
Beleeningen	12.851.707,24
Goud	1.649.849,05
Zilver	14.915,32
Bankbiljetten	11.016.730,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	2.239.988,82

Vornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
9 Maart 1918	722.096	7.225	859.317	65.835
2 „ 1918	723.746	7.240	870.334	71.288
23 Febr. 1918	714.879	7.295	845.856	83.485
16 „ 1918	716.341	7.275	854.035	90.845
9 „ 1918	716.432	7.278	859.834	99.821
2 „ 1918	707.609	7.275	892.087	58.386
26 Jan. 1918	707.000	7.176	871.586	77.132
19 „ 1918	707.988	7.031	883.034	60.031
12 „ 1918	697.459	6.933	883.869	45.127
5 „ 1918	697.181	6.940	895.174	45.968
29 Dec. 1917	698.233	7.028	890.273	57.200
22 „ 1917	698.663	7.001	866.538	52.454
15 „ 1917	694.417	6.946	865.867	41.949
10 Maart 1917	592.024	6.586	739.349	98.414
11 Maart 1916	501.676	4.624	582.678	93.388
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dekningspercentage
	Totaal	Hieraan Schatkest-promessen rechtstreeks			
9 Mrt. 1918	24.064	—	111.170	543.537	79
2 „ 1918	26.363	—	124.022	541.907	78
23 Febr. 1918	30.574	—	116.030	535.386	78
16 „ 1918	24.090	—	139.462	533.877	77
9 „ 1918	30.120	8.000	145.838	531.013	75
2 „ 1918	80.657	66.000	90.157	524.005	75
26 Jan. 1918	76.114	53.000	90.515	523.613	75
19 „ 1918	72.498	47.000	90.346	525.582	76
12 „ 1918	66.729	39.000	93.627	517.764	75
5 „ 1918	72.738	40.000	103.235	515.063	75
29 Dec. 1917	81.819	49.000	107.448	514.916	74
22 „ 1917	69.985	52.000	92.809	520.993	77
15 „ 1917	67.837	52.000	88.423	518.913	77
10 Mrt. 1917	79.421	60.000	87.407	430.158	71
11 Mrt. 1916	65.164	44.000	69.403	370.408	75
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.251 1)	54

1) Op de basis van 1/6 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	9 Maart 1918	2 Maart 1918
Aan schatkestpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 58.800.000,—	f 59.430.000,—
Aan schatkestbiljetten ..	„ 61.271.000,—	„ 61.802.000,—
Aan zilverbons ..	„ 28.294.824,50	„ 27.418.119,—

JAVASCHE BANK.

Vornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opsch. schulden
8 Dec. 1917	85.962	17.622	173.918	55.571
1 „ 1917	85.944	17.167	174.695	57.182
24 Nov. 1917	85.550	16.898	174.531	53.560
17 „ 1917	85.622	16.736	175.781	56.067
9 Dec. 1916	72.009	22.907	159.086	47.519
11 Dec. 1915	43.720	32.485	140.747	31.128
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dekningspercentage
8 Dec. 1917	7.687	32.991	67.351	23.511	57.686	45
1 „ 1917	7.204	32.979	70.119	23.800	56.735	44
24 Nov. 1917	7.170	33.501	67.564	22.992	56.829	45
17 „ 1917	7.156	33.570	71.791	22.671	55.989	44
9 Dec. 1916	6.396	37.250	62.344	9.809	54.043	46
11 Dec. 1915	5.949	19.610	48.520	25.395	41.830	44
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa.

2) Op de basis van 1/6 metaaldekking.

SURINAAMSCH BANK.

Vornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opsch. schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
12 Jan. 1918	619	1.187	1.103	1.116	505
5 „ 1918	594	1.226	1.074	1.132	444
29 Dec. 1917	587	1.240	1.070	1.057	742
22 „ 1917	609	1.165	1.066	1.066	576
15 „ 1917	603	1.214	990	1.056	893
8 „ 1917	591	1.265	917	1.031	999
1 „ 1917	611	1.234	980	1.035	1.052
24 Nov. 1917	615	1.303	1.057	1.059	985
17 „ 1917	614	1.199	1.036	1.049	1.019
10 „ 1917	591	1.209	868	1.029	973
13 Jan. 1917	709	1.030	959	977	315
15 Jan. 1916	745	934	1.015	929	830
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 11 Maart 1918.

Vrede met Rusland, vrede met de Oekraïne, vrede met Roemenië. Na drie-en-een-half jaar van den meest bloedigen en meedoogenloozen krijg is het woord „vrede" niet meer een ijdele klank, doch een tastbare werkelijkheid geworden. Weliswaar zijn de resultaten thans nog niet te onderscheiden en te omvatten, doch het is duidelijk, dat op het Oostelijk front een tijdperk van weder-opbouw begint, een periode van herstel van het economisch verkeer, die betrekkelijk spoedig ook haar invloed op de overige, en vooral op de neutrale landen zal doen gevoelen. Wij komen hieronder op deze gevolgen terug, doch willen eerst nog op de keerzijde van de medaille de aandacht vestigen, een keerzijde, die zoo duister is, dat het volle licht van een volkomen vrede op het Oostelijk front niet in staat is, de schaduwen te verdrijven. De verbittering in de landen der geassocieerde regeeringen is n.l. juist door den vrede in het Oosten zoo geweldig toegenomen, dat de algemeene vrede sterk naar achteren geschoven schijnt te zijn. Meer en meer blijkt, dat een worsteling om het leven gaande is, waarbij één der partijen niet zal eindigen, voor algeheele uitputting is ingetreden, tenzij natuurlijke factoren van anderen aard, als in Rusland, met krachtige hand ingrijpen. En ten einde te zorgen, dat niet het eigen land het slachtoffer van uitputting worde, zijn alle krachten tot het uiterste gespannen, om de oorlogsmachine zoo glad mogelijk te doen loopen. Individuele nadeelen worden licht bevonden en aller oogen worden gericht op het ideaal der overwinning, dat men nog steeds aan den horizon ziet stralen.

Indien men rekening houdt met deze psychologische (en ongetwijfeld ook zeer sterk materialistische) overwegingen, wordt het duidelijk, dat de berichten uit het Oosten niet onverdeeld gunstig zijn opgenomen, zelfs niet in de landen der Centrale Mogendheden. Wel is ter beurze van Berlijn voorbijgaand een geestdriftige stemming ontstaan, doch reeds vrij spoedig moest deze plaats maken voor kalmer beschouwingen, toen naast de voordeelen de nadeelen meer aan het licht traden. Het aftreden van Trotzky als volks-commissaris van buitenlandsche zaken heeft wel doen zien, dat de geest der zuivere revolutie tijdelijk het onderspit heeft moeten delven, doch heeft aan den anderen kant vrees opgewekt voor de latente kracht van deze volksbeweging, welke te gevaarlijker wordt, nu zij wellicht op onbespiede wijze zal kunnen arbeiden, juist in een tijd, waarin de meest volstreekte rust en samenwerking van alle krachten tot de eerste eischen behoort. Toch blijven per saldo Russische waarden aan de beurs te Berlijn op een belangrijk hooger niveau, voornamelijk als gevolg van de bepalingen ten opzichte van de hervatting der coupon-betalingen, hetgeen implicite een erkenning van schulden inhoudt. Vooral voor de Deutsche houders zijn de coupon-betalingen van bijzonder belang, wijl zij reeds van het begin van den oorlog af, dus onafhankelijk van de daarna uitgevaardigde annuleringsbesluiten, van iedere betaling gespeend zijn gebleven. Doch behalve dit private belang, is er een zeer groote publieke interesse bij de schuld-erkenning gemoeid, hetgeen duidelijk wordt, als men het bedrag der achterstallige coupon- en dividend-betalingen beschouwt. Nauwkeurige schattingen zij niet te maken, doch, indien men de cijfers, in den laatsten tijd in verschillende organen genoemd, als juist aanneemt en dus het totale bezit aan Russische fondsen in Duitschland op 1½ milliard Mark taxeert, dan komt men, de gemiddelde rente aannemende op 5 pCt. (een groot deel van het Deutsche bezit bestaat uit aandelen in Russische banken, electriciteits-ondernemingen, enz. die veel grooter rendement afwerpen) gedurende vier jaren reeds tot een bedrag van circa 300 miljoen Mark aan achterstallige betalingen. Ongetwijfeld zal dit bedrag niet in contanten worden voldaan, doch dienen als contra-prestatie tegen de uit de Oekraïne en Noordelijk Rusland te verwachten importen van graan en andere landbouwproducten. Wel staat nog niet vast, hoe de onderlinge verdeling der gezamenlijke schulden door de verschillende deelen van het uiteengevallen vroegere Tsarenrijk zal geschieden, doch ook ten opzichte hiervan staan den Centralen Mogendheden voldoende machtsmiddelen ten dienste. Ten einde bovendien te beletten, dat ook andere dan Deutsche houders van de getroffen regeling profiteren, is in het Deutsche Rijk een inventarisatie voorgeschreven, zoodat t.z.t. vrijwel iedere belanghebbende bekend zal zijn en zijn legitieme schuld-vordering voldaan zal kunnen worden.

Behalve deze voorbereiding tot herstel van het geregeld verkeer, is bij onze Oostelijke naburen een tweede maatregel getroffen, die in dezelfde richting leidt. Tot nu toe was de invoer van Roebelnoten verboden, doch nu de kans bestaat binnen afzienbaren tijd groote bedragen voor uit Rusland

komende voorraden te moeten voldoen, zijn de grenzen voor het Russische bankpapier weder opengesteld. Het gevolg voor onze devisenmarkt is geweest, dat de koers van den Roebel aanmerkelijk gestegen is, zoodat de prijs thans op circa f 60 wordt gesteld tegen f 55 a f 56 voor slechts enkele dagen.

Ook ten opzichte van Roemenië zijn reeds maatregelen genomen, om den ante-bellum-toestand zoo spoedig mogelijk te doen terugkeeren. Het Deutsche bezit aan Roemeensche staatsfondsen wordt op Mk. 500 miljoen getaxeerd, hetgeen echter vermeerderd moet worden met de veel grootere belangen, die bij de Roemeensche petroleum-industrie bestaan. Zowel het een als het ander echter schijnt bij de voorloopige vredes-onderhandelingen, die thans in niet-openbare zittingen worden gevoerd, ter sprake te worden gebracht; naar het zich laat aanzien zullen de Deutsche houders de achterstallige renten op de staatschulden ten volle betaald krijgen, terwijl zij door de koers-stijging, die inmiddels voor Roemeensche petroleumwaarden heeft plaats gevonden, op dit gedeelte van het bezit reeds lang geen schade meer behoeven te lijden.

Een en ander heeft te Berlijn een zeer geanimeerde stemming voor Russische en Roemeensche waarden veroorzaakt. Vooral in het midden der achter ons liggende berichtperiode kwamen voor deze waarden verbeteringen van percenten tegelijk voor. Langzamerhand echter bekoelde, zooals reeds gezegd, het enthousiasme, eensdeels als gevolg eener natuurlijke reactie, anderdeels door nieuwe factoren, die hun invloed op het algemeen koersniveau uitoefenden. Een der voornaamste was wel het feit, dat een nader onderzoek zal worden ingesteld naar de buitengewone winsten, die de Daimler Motoren A. G. in de oorlogsjaren heeft gemaakt, speciaal voortkomende uit regeerings-leveranties. Het schijnt daarenboven, dat onjuiste aangiften voor de belasting-commissies zijn verstrekt; naar verluidt zal een actie worden ingesteld om het eventueel ontdoken bedrag en de niet-gemotiveerde winsten van de vennootschap terug te vorderen. Het bekend worden van deze omstandigheid had in de eerste plaats voor de aandelen Daimler, doch verder ook voor de gansche rubriek van industriele waarden een uiterst scherpe daling tengevolge. Men twijfelt er niet aan, of de betrokken maatschappij zal de mogelijk opvorderbare bedragen zeer gemakkelijk uit de reserves kunnen voldoen, zoodat geen enkel gevaar ten opzichte van de soliditeit der onderneming bestaat; men verwacht evenwel voor de toekomst, ook bij de overige gelijksoortige maatschappijen, kleinere winsten en een zeer groote voorzichtigheid bij de bepaling van de dividenden, teneinde niet de opmerkzaamheid tot zich te trekken.

Verder werd officieel bekend, dat de regeering zal overgaan tot het emitteeren van de achtste oorlogsleening, wederom in 5 pCt. obligaties en 4½ pCt. schatkistbiljetten en tegen den koers van 98 pCt. Hoewel reeds maatregelen zijn genomen, om de inschrijving te doen verlopen, zooveel mogelijk zonder ernstige belemmeringen voor de geldmarkt, verdisconteerde de beurs toch eenigszins het vooruitzicht op minder gemakkelijke geld-verhoudingen, waardoor de stemming over het geheel nogal loom werd. Overigens deelden zoowel oorlogs- als vredeswaarden gelijkelijk in de optimistische zoowel als in de pessimistische beschouwingen: als motiveering dezer op het eerste gezicht ongerijmde houding werd ter beurze opgemerkt, dat, waar het Westelijk front nog in vollen strijd stond, er alle reden was om de oorlogswaarden uit dien gezichtshoek te beschouwen, waartegenover de vredeswaarden hun houding meer naar de gebeurtenissen aan de Oostelijke grenzen konden bepalen.

De beurzen in de landen der Entente zijn uit den aard der zaak zeer mat gestemd gebleven. Afdoeningen van eenige beteekenis kwamen niet tot stand. Alleen te New York konden de omzetten in de afgelopen week vrij omvangrijk genoemd worden, waarbij evenwel de koersvariaties binnen enge grenzen beperkt bleven. Meer en meer wordt het geheele economisch leven in de Vereenigde Staten onder staatscontrole gebracht, hetgeen slechts weinig ruimte laat voor zelfstandige ontplooiing en dien-tengevolge ook voor een reflectie in de koersen. Toch zijn hier ook nog uitzonderingen te boeken. Zoo waren aandelen Pittsburg Coal vrij sterk gezocht op de aankondiging van een dividend ad 5 pCt. op de gewone aandelen. Ongetwijfeld hebben hier de zeer hooge prijzen voor steenkool en de voor de maatschappij gunstige vooruitzichten in dit opzicht den doorslag gegeven. Ook in de aandelen der United States Steel Corporation ontwikkelde zich een vrij courante handel. De capaciteit der fabrieken wordt op ongeveer één niveau gehouden, hetgeen wordt aangetoond door de staten der onuitgevoerde orders, die aan het einde van iedere maand worden opgemaakt. Deze bedroegen voor ultimo Februari 9.288.000 ton tegen 9.478.000 ton ultimo

8,6 miljoen tons haver en ca. 1 miljoen tons gerst zijn in verhouding tot andere jaren zeer ruim, en men kan dus de gevolgtrekking maken, dat wat graan in het algemeen betreft de V. S. een belangrijke hoeveelheid kunnen uitvoeren, doch dat, willen zij hun eigen land niet te veel van tarwe ontblooten, van den export van dit artikel weinig meer verwacht kan worden.

Voor het overige hebben weinig berichten ons bereikt. De noteeringen te Chicago zijn steeds minder belangrijk, aangezien maïs zich nu reeds op den maximumprijs bevindt en dat niettegenstaande de zeer groote aanvoeren van den laatsten tijd. Ontegenzeglijk bevindt zich bij deze aanvoeren zeer veel nietleverbare maïs en dit kan dan ook wel een verklaring zijn van den vasten toestand, waarin de termijnmarkt zich bevindt.

De haverprijs blijft een stijgende tendenz toonen. In tarwe zoo min als in maïs hebben in de afgelopen week te Buenos Aires aanzienlijke fluctuaties plaats gevonden. Lijnzaad was de eerste dagen in reactie, doch de laatste dagen is dit artikel weer wat gestegen.

SUIKER.

Men verwacht, dat de aanplant van Beetwortels in Nederland geene inkrimping tegenover verleden jaar zal toonen. Over den a.s. uitaal in de overige productielanden kwamen geene nieuwe berichten binnen.

De zichtbare voorraden bedragen volgens F. O. Licht:

	1918	1917	1916
Duitschland } 1 Sept. '17	400.000*	250.000*	545.000* tons
Hamburg }			
Oostenrijk 1 Sept. '17	250.000*	305.000*	478.000* "
Frankr. 1 Sept. '16/'15/'14	39.012	58.525	141.454 "
Nederland 1 Febr. '18	136.333	166.489	101.992 "
België 1 Jan. '18	123.548	110.926	88.213 "
Engeland 1 Nov. '17	259.929	135.699	195.267 "
Totaal Europa	1.208.822	1.026.639	1.549.926 tons
V.S.v.N.A. 4 Jan. '18	6.414	53.155	75.384 "
Cubahavens 3 " '18	45.362	45.939	42.475 "
Totaal	1.260.598	1.125.733	1.667.785 tons

* Raming.

Op Java blijft de markt stil. De afschepingen naar Britsch-Indië waren in de laatste maanden nog al belangrijk, zoowel direct als ook via Singapore, waardoor het gebrek aan kooplust voor deze zijde te verklaren is. Maar ook van andere landen is weinig vraag te bespeuren, niettegenstaande suikerprijzen op Java tegenwoordig slechts de helft bedragen van de prijzen op Cuba, hetgeen de voornaamste concurrent voor Javasuiker op de wereldmarkt is. Eene dergelijke wanverhouding kon slechts door het gebrek aan scheepsruimte geschapen worden.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96% Centrifugals.
		Tates Cubes No. 1	White Javas fob.	Americ. Granulated fob.	
8 Maart 1918 ..	f —	53/8	—	—	—
1 " 1918 ..	" —	53/8	15/8	—	—
8 Maart 1917 ..	" 22 1/16	47/1 1/2	—	—	5,14 à 5,27
8 Maart 1916 ..	" 31 1/2	42/6	18/8	26/-	5,20 à 5,26
21 Juli 1914 ..	" 11 1/2	18/-	—	—	3,26

RUBBER.

De markt onderging in de afgelopen week absoluut geen verandering. De stemming was over het algemeen flauw; hoewel de noteeringen neiging tot daling vertoonden, konden deze zich echter handhaven.

De week sluit als volgt:

Prima Crêpe loco	2/5 1/4	einde vorige week	2/5 1/4
" " April/Juni.	2/6 1/4	" "	2/6 1/2
" " Juli/Dec. ..	2/7 1/4	" "	2/7 1/4
Smoked Sheets 1/2 d. minder		1/2 d. minder.	
Hard cure fine Para	2/8	" "	2/8

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, dd. 7 Februari 1918.

De Amerikaansche katoenmarkten zijn nog onder den invloed van de vrees voor maximumprijzen, terwijl het verminderde verbruik benevens de steenkolenschaarschte ook ongunstig werken. De markt sluit dan ook flauw, terwijl de fluctuaties zich binnen nauwe grenzen hebben

bewogen. Prijzen in Liverpool zijn eveneens onveranderd, terwijl de vraag naar loco-katoen daar eveneens vermindert is. Ook Egyptische katoen is weinig gevraagd, hoewel de betere soorten zeer vast zijn.

Over de garenmakmarkt is ook weinig te zeggen. Spinners boeken weinig nieuwe orders en zijn bezig op hun oude contracten af te leveren. Deze zijn echter nog zeer groot, zoodat de meeste spinners dan ook weinig lust voelen thans reeds lagere prijzen te accepteren. De exportvraag is van weinig beteekenis, behalve wat Frankrijk betreft, daar vandaar nog steeds flinke orders voor verschillende soorten van garens inkomen. Uitvoeren naar Holland en Scandinavië staan nog stil en er worden nog steeds geen licenses gegeven niettegenstaande de hoop, die onze continentale vrienden op dit gebied reeds koesterden. Met Italië, Spanje en Zwitserland komen nog kleine zaken tot stand, maar de groote markten in het Oosten zijn vrijwel geheel gesloten. In 40er mule om te verven zijn nog eenige orders afgesloten.

Wat manufacturen betreft, zijn er in de afgelopen week wel wat meer aanvragen van de overzeesche markten gekomen, maar de omvang der afgesloten orders is slechts zeer gering geweest. Het groote verschil tusschen de verkoopsprijzen daar en de kostprijzen hier benevens de onzekere verscheppingstoestanden houden nog verschillende zaken tegen. De Regeering blijft nog steeds met orders aan de markt. Prijzen blijven over het algemeen vast, daar spinners niet tot eenige concessie bereid zijn en de meeste verkoopters dus liever afwachten, totdat de algemeene positie wat gezonder wordt.

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	11 Mrt. '18	4 Mrt. '18	22 Febr. '18	11 Mrt. '17	11 Mrt. '16
New York					
Middling ..	33,25 c	33,30 c	32,15 c	18,35 c	11,80 c
New Orleans					
Middling ..	32,50 c	31,88 c	31,38 c	17,75 c	11,69 c
Liverpool Good					
Midd. Americ.	24,12 d	24,40 d ¹⁾	23,95 d	12,19 d ¹⁾	7,80 d ¹⁾

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.

(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '17 tot 8 Maart '18	Ooreenkomstige perioden	
		1916—'17	1915—'16
Ontvangsten Gulf-Havens..	4926	5948	5691
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2975	2057	1779
" " 't Vasteland.			
" " Japan etc...			
		428	—

Voorraden in duizendtallen

	8 Maart '18	8 Maart '17	8 Maart '16
Amerik. havens	1476	1249	1477
Binnenland	1168	1096	1028
New York	—	144	314
New Orleans	—	420	378
Liverpool	461 ¹⁾	774	926

¹⁾ Middling. ²⁾ 9 Maart.

WOL.

De berichten, die van La Plata inkomen, wijzen geen prijsverandering aan. De zaken blijven willig, waarbij de aanvoer op de centrale markten gemakkelijk wordt opgenomen. De keuze in betere kwaliteiten neemt reeds af.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

Van de buitenlandsche markt kunnen wij, wat hier betreft, mededeelen, dat er afgedaan werden: 1000 Santiago en 500 Santa Fé gezouten ossehuiden ex. s.s. Rijnland. Verder 400 droge huiden.

Vermoedelijk komt er eenigszins meer belangstelling voor gezouten exotische huiden, doordat het vertrouwen gewettigd is, dat de maximum-prijzen voor leder van die huiden herzien worden.

Inlandsche huiden. Omtrent dit artikel is deze week niets noemenswaardig te melden.

Kalfsvellen. Er worden aan de abattoirs hooge prijzen betaald voor kalfsvellen, o.i. echter zijn deze prijzen overdreven hoog.

(9 Maart 1918.)

PETROLEUM.

(Ontleend aan den „Petroleum Review” van 16 Februari 1918.)

Londen, 15 Februari. De prijzen voor geraffineerde petroleum zijn:

Water White 1 s. 7½ d.
Standard White... 1 s. 6½ d.

De prijzen voor smeerolie zijn ongeveer 2 £ per ton hooger.

American pale £ 33 tot £ 39 10 s.
American red £ 35 „ £ 40 10 s.
American filt. cyl... £ 41 „ £ 48 10 s.
American dark cyl.. £ 35 „ £ 40

De prijzen voor benzine waren:

No. 2 3 s. 6 d.
No. 3 3 s. 5 d.

In Schotland en Ierland zijn beide merken 1 d. per gallon duurder.

Kleine transacties van terpentijn vonden plaats tegen 124 s. 6 d. De door den Controller vastgestelde prijs bedraagt 125 s. Hars, dat nu eveneens onder controle staat, wordt niet genoteerd.

De paraffine-voorraden zijn zeer gering. De noteeringen wisselen, naar verhouding van het smeltpunt, af van 8½ tot 11 d.

Stookolie en vethoudende oliën worden niet officieel genoteerd.

Liverpool, 14 Februari. Petroleum-producten vinden vast verkoop en 1 s. 5 d. tot 1 s. 6 d. per gallon wordt voor Amerikaansch betaald. Geen Russische olie aan de markt. Benzine gaat tegen 3 s. 3 d. het gallon.

Bakoe, 5 Februari. Er is voortdurend een vaste vraag naar ruwe olie tegen de nieuwe prijzen, die voor Bakoe en Grosny ruwe olie vastgesteld zijn op 96 kopeken per poed.

New York, 14 Februari.

Geraffineerd in kisten .. 15,50 c. per gallon
Standard White in vaten 11,15 „ „ „
Credit Balances 3,50 „ „ „
Pennsylvanian Crude... \$ 2,75 per vat.

Philadelphia, 14 Februari.

Standard White 11,15 c. per gallon.

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in Januari 1918 verkocht 25.000 pikols Gouvernements-Bankatin. De opbrengst daarvan bedroeg ongeveer f 4.400.000,— (St.ct.)

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
9 Mrt. 1918..	nom.	110.-/-	319.-/-	30.10/-	52.-/-
4 „ 1918..	nom.	110.-/-	318.10/-	30.10/-	52.-/-
25 Febr. 1918..	nom.	110.-/-	314.-/-	30.10/-	52.-/-
9 Mrt. 1917..	nom.	136.-/-	201.15/-	30.10/-	—
10 Mrt. 1916..	87/6	103.-/-	189.10/-	33.5/-	93.-/-
20 Juli 1914..	51.4/-	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.**RIJNVAART.**

Week van 4 tot 11 Maart 1918.

De aanvoeren in de laadhavens, alsmede de verladingen van het Rhein—Herne-kanaal bleven nog zeer omvangrijk. Niettegenstaande in het begin der week een flinke was in den Rijn viel te constateeren, en de schepen dientengevolge bijna konden afladen, trad in het einde der week de val weder in, zoodat de meeste schepen, die onderweg waren naar Mannheim te St. Goar weder opgelicht moesten worden. Een en ander had tengevolge, dat de bedrijvigheid zeer groot was en het gebrek aan sleepkracht zich ernstig deed gevoelen, terwijl de vraag naar scheepsruimte het aanbod overtrof.

Van de Rijnhavens werden de vrachten Mk. 4.— naar Mannheim, Mk. 4.25 naar Frankfort en van het Rhein—Herne-kanaal met resp. Mk. 4.50 en Mk. 4.75 per ton genoteerd.

Het sleeploon varieerde tusschen 17 en 19 pf. per Centner van Ruhrort naar Mannheim.

Van Rotterdam naar Duisburg was de stemming zeer flauw; het sleeploon varieerde tusschen 55 en 60 cents boven het 50 cents tarief.

SCHEEPVAART.

9 Maart 1918. In Engeland werden nieuwe bepalingen gemaakt nopens betaling van kolen voor contracten, na 31 Januari l.l. afgesloten. De ontvangers in Nederland, Spanje en Skandinavië zullen in 't vervolg de koopsom bij Britsche Agenten in het land van bestemming moeten storten, waarbij de in Britsche munt vastgestelde prijzen herleid moeten worden tot vaste koersen. Deze bedragen per £ voor Nederland f 12.11, Spanje Pes. 25.22, Noorwegen Kr. 16.67, Zweden en Denemarken Kr. 18.16.

Nederlandsche schepen met bestemming naar Skandinavië konden weder vergunning tot uitvaren bekomen.

Voor een aantal in Amerika liggende Nederlandsche schepen werd door de reeders toestemming gegeven voedingsartikelen voor Zwitserland naar Cette te verschepen. Door de Duitsche regeering werd gegarandeerd, dat die schepen niet door duikbooten aangevallen zullen worden.

GRAAN.

Data	Petro-grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
4/9 Maart 1918	—	—	—	—	—	—
25 Fb./2 Mrt. 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
26 Fb./3 Mrt. 1917	—	—	—	30/-	—	132/6
28 Fb./4 Mrt. 1916	—	—	f 12,50	16/-	f 85,—	140/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¼	1/11 ¼	12/-	12/-

HOUT.

Data	Cronstadt		Golf van Mexico	
	Holland (gezaagd)	Oostk. Engeland (mijn- stullen)	Holland (pitch- pine)	Engeland (pitch- pine)
4/9 Maart 1918..	—	—	—	—
25 Febr./2 Maart 1918..	—	—	—	—
26 Febr./3 Maart 1917..	—	—	—	—
28 Febr./4 Maart 1916..	—	—	—	492/6 ¼
Juli 1914..	f 12,—	24/6	75/-	77/6

ERTS.

Data	Bilbao Middles- bro'	Cartha- gena Middles- bro'	Grieken- land Middles- bro'	Pott Middles- bro'
4/9 Maart 1918..	—	—	—	—
25 Febr./2 Maart 1918..	—	—	—	—
26 Febr./3 Maart 1917..	35/4	77/6	—	—
28 Febr./4 Maart 1916..	24/9	23/-	—	—
Juli 1914..	4/3	5¼ ½	5/9	8/6

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Cron- stadt
4/9 Mrt. 1918	—	—	—	—	—	—
25 F./2 Mrt. 1918	—	101/3	—	120/-	—	—
26 F./3 Mrt. 1917	51/-	101/3	100/-	100/-	—	—
28 F./4 Mrt. 1916	fr 53,—	82/6	85/-	50/-	f 6,—	—
Juli 1914	„ 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	5/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladvo- stock West Europa	Chlt West Europa (salpeter)
4/9 Maart 1918..	—	—	—	—
25 Febr./2 Maart 1918..	275/-	500/-	—	185/-
26 Febr./3 Maart 1917..	235/-	290/-	—	155/-
28 Febr./4 Maart 1916..	127/6	170/-	—	127/6
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) Per zeilschip.

1) Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per Unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Hout gezaagd en pitchpine per St. Pet. Standard van 165 kub. vt., mijnstullen per oadem van 216 kub. vt.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Utrecht

Maandstaat op 28 Februari 1918

DEBET

Aandeelhouders nog te storten	f 1.784.700,—	
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr., te Enschede		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.892.187,50, waarvan in geld gestort	6.342.187,50	
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 4.230,100,—, waarvan in geld gestort	2.709.600,—	
Voor rekening der Twentsche Kantoren gedeponeerd te Londen ..	500.000,—	f 11.336.487,50
Fondsen van Aandeelhouders		
te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Utrecht		30.583.850,—
Fondsen door ons gedeponeerd voor rekening van bevriende instellingen		3.570.500,—
Kassa, Wissels en Coupons		30.578.555,38½
Nederlandsche Staatsleeningen		3.314.650,30
Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen		28.755.297,18
Saldo's bij Bankiers		21.268.823,22
Prolongatiën gegeven		6.688.795,—
Eigen Fondsen en Syndicaten		2.764.330,18
Credietvereniging	f 23.914.539,37½	
af: loopende Promessen	—	23.914.539,37½
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldo's Rek. Crt.		33.803.356,25
Voorschotten op Consignatiën		1.029.371,31
Gebouwen en Safe Deposit		2.087.015,33½
		Totaal f 199.695.571,03½

CREDIT

Kapitaal	f 20.750.000,—	
Reservefondsen	9.351.377,—	
Waarborgfonds Credietvereniging	2.805.647,50	
Reserve Credietvereniging	2.594.954,19	f 35.501.978,69
Zieken- en Pensioenfondsen		256.527,76½
Aandeelhouders voor gedeponeerde fondsen		
als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f 1.784.700,—	
in Leendepôt	32.369.650,—	34.154.350,—
Deposito's		27.975.046,41½
" op Prolongatie		13.523.500,—
Saldo te ontvangen en te leveren fondsen		422.433,79
Saldo's Rekeningen-Courant		61.983.780,43½
" " " Credietvereniging		6.092.094,98½
Saldo " " met de kantoren in Londen en Twente ..		9.581.295,54
On call genomen		1.950.000,—
Kassiers Rekeningen		1.880.355,69
Te betalen Wissels		5.024.297,07
Diverse Rekeningen		1.349.910,65½
		Totaal f 199.695.571,03½